

Socialtjänstfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 89 motionsyrkanden om socialtjänstfrågor från allmänna motionstiden 2007 och 2008.

Ett antal motionsyrkanden som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden behandlas förenklat.

Samtliga motioner avstyrks.

I betänkandet finns 12 reservationer och 5 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	9
Vistelsebegreppet	9
Motioner	9
Gällande rätt	9
Tidigare behandling och pågående arbete	9
Utskottets ställningstagande	10
Kvalitetssäkring	10
Motion	10
Gällande rätt	10
Bakgrund och pågående arbete	10
Utskottets ställningstagande	12
Rätt till bistånd m.m.	12
Motioner	13
Gällande rätt	13
Bakgrund och tidigare behandling	14
Utskottets ställningstagande	16
Barn och unga	17
Motioner	17
Gällande rätt	20
Bakgrund och tidigare behandling samt pågående arbete	21
Utskottets ställningstagande	26
Föräldrautbildning och föräldrastöd	27
Motioner	28
Tidigare behandling och pågående arbete	28
Utskottets ställningstagande	29
Missbruk	29
Motioner	29
Gällande rätt	30
Bakgrund och tidigare behandling samt pågående arbete	31
Utskottets ställningstagande	33
Etisk plattform	34
Motioner	34
Bakgrund och pågående arbete	35
Utskottets ställningstagande	35
Socialtjänstfrågor - förenklad behandling	35
Utskottets ställningstagande	36
Reservationer	37
1. Vistelsebegreppet, punkt 1 (s, v, mp)	37
2. Kvalitetssäkring, punkt 2 (s, mp)	38
3. Ideellt skadestånd, punkt 4 (s, v, mp)	38
4. Lokala resor, punkt 5 (v)	39
5. Den sociala barn- och ungdomsvården, punkt 7 (s, v)	40

6. Den sociala barn- och ungdomsvården, punkt 7 (mp)	41
7. Sis-placering och eftervård, punkt 12 (s)	42
8. Statistik om föräldrar som är föremål för utmätning, punkt 13 (v)	43
9. Behandling och uppföljning m.m., punkt 17 (s)	44
10. Behandling och uppföljning m.m., punkt 17 (v)	45
11. Dopning, punkt 18 (s, v, mp)	46
12. Missbrukande kvinnor, punkt 20 (mp)	47
Särskilda yttranden	48
1. Kvalitetssäkring, punkt 2 (v)	48
2. Åtgärder mot tvångsaktenskap, punkt 11 (v)	48
3. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling, punkt 22 (s)	49
4. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling, punkt 22 (v)	49
5. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling, punkt 22 (mp)	50
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	55
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 22	61

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Vistelsebegreppet

1. Vistelsebegreppet

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So266 av Jan-Olof Larsson och Hans Hoff (båda s),

2007/08:So288 av Isabella Jernbeck (m),

2007/08:So310 av Jan Ertsborn (fp),

2007/08:So451 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s) och

2008/09:So259 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s).

Reservation 1 (s, v, mp)

Kvalitetssäkring

2. Kvalitetssäkring

Riksdagen avslår motion

2008/09:Fi291 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 5.

Reservation 2 (s, mp)

Rätt till bistånd m.m.

3. Försörjningsstöd

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So580 av Nikos Papadopoulos och Börje Vestlund (båda s) och

2008/09:So392 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1 och 2.

4. Ideellt skadestånd

Riksdagen avslår motion

2008/09:So539 av Eva-Lena Jansson och Carina Ohlsson (båda s).

Reservation 3 (s, v, mp)

5. Lokala resor

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So557 av Eva Olofsson och Elina Linna (båda v) och

2008/09:So573 av Amineh Kakabaveh (v).

Reservation 4 (v)

6. Samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan

Riksdagen avslår motion

2007/08:So388 av Ingemar Vänerlov (kd).

*Barn och unga***7. Den sociala barn- och ungdomsvården**

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So402 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1, 2 och 6–8,

2007/08:So433 av Luciano Astudillo (s),

2007/08:So446 av Agneta Berliner (fp),

2008/09:Ju282 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda m),

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 2 och 6,

2008/09:So251 av Helena Bouveng och Mats Gerdau (båda m),

2008/09:So346 av Marie Nordén m.fl. (s),

2008/09:So391 av Solveig Hellquist m.fl. (fp) och

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 20.

Reservation 5 (s, v)

Reservation 6 (mp)

8. Familjehemsföräldrars ekonomiska villkor

Riksdagen avslår motion

2008/09:So201 av Magdalena Andersson (m).

9. Vårdnad, boende och umgänge

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So393 av Solveig Hellquist och Maria Lundqvist-Brömster

(båda fp) yrkandena 1 och 2,

2008/09:So394 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1 och 2 samt

2008/09:So567 av Margareta Pålsson (m).

10. Ideella sektorns arbete

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So392 av Irene Oskarsson (kd) och

2008/09:So512 av Irene Oskarsson (kd).

11. Åtgärder mot tvångsäktenskap

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:C458 av Amineh Kakabaveh (v) yrkande 2 och

2008/09:So555 av Amineh Kakabaveh m.fl. (v).

12. Sis-placering och eftervård

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So209 av Helena Bouveng (m) och

2008/09:So545 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (s).

Reservation 7 (s)

13. Statistik om föräldrar som är föremål för utmätning

Riksdagen avslår motion

2008/09:C390 av Egon Frid m.fl. (v) yrkande 15.

Reservation 8 (v)

14. Offentligt biträde

Riksdagen avslår motion

2008/09:So540 av Ewa Thalén Finné och Inge Garstedt (båda m).

Föräldrautbildning och föräldrastöd

15. Föräldrautbildning och föräldrastöd

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 22,

2008/09:So292 av Kerstin Engle (s),

2008/09:So390 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1 och 2,

2008/09:So434 av Åsa Lindestam (s) och

2008/09:So527 av Matilda Ernkrans m.fl. (s).

Missbruk

16. Uppsökande verksamhet

Riksdagen avslår motion

2007/08:So403 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1 och 2.

17. Behandling och uppföljning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So242 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 4,

2007/08:So366 av Raimo Pärssinen (s),

2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd) yrkande 3,

2007/08:So503 av Hannah Bergstedt (s),

2007/08:So564 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s),

2008/09:So449 av Raimo Pärssinen (s) och

2008/09:So450 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkandena 1 och 2.

Reservation 9 (s)

Reservation 10 (v)

18. Dopning

Riksdagen avslår motion

2008/09:So533 av Lars Lilja och Britta Rådström (båda s) yrkande 5.

Reservation 11 (s, v, mp)

19. Tvångsvård av gravida

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd) yrkande 4,

2007/08:So398 av Solveig Hellquist m.fl. (fp) och

2008/09:So397 av Solveig Hellquist m.fl. (fp).

20. Missbrukande kvinnor

Riksdagen avslår motion

2007/08:So515 av Mats Pertoft och Mehmet Kaplan (båda mp).

Reservation 12 (mp)

Etisk plattform

21. Etisk plattform

Riksdagen avslår motionerna

2008/09:So227 av Barbro Westerholm (fp) och

2008/09:So506 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd).

Socialtjänstfrågor - förenklad behandling

22. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 12 mars 2009

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Lars U Granberg (s), Tobias Krantz (fp), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Margareta B Kjellin (m), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp), Finn Bengtsson (m), Eva Olofsson (v) och Gunnel Wallin (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i betänkandet 89 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2007 och 2008 varav 25 motioner behandlas förenklat.

Utskottets överväganden

Vistelsebegreppet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en översyn av vistelsebegreppet i socialtjänstlagen.

Jämför reservation 1 (s, v, mp).

Motioner

I motion 2007/08:So266 av Jan-Olof Larsson och Hans Hoff (båda s) begärs ett tillkännagivande om en ändring i socialtjänstlagen som möjliggör för kommuner som utför hemtjänstinsatser för personer som är hemmahörande i annan kommun att få ersättning från hemkommunen. Liknande yrkanden finns i motionerna 2007/08:So288 av Isabella Jernbeck (m), 2007/08:So310 av Jan Ertsborn (fp), 2007/08:So451 samt So259 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s).

Gällande rätt

Enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område. Av 2 kap. 2 § samma lag framgår att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver.

Tidigare behandling och pågående arbete

Utskottet har senast behandlat frågan om vistelsebegreppet i socialtjänstlagen i betänkande 2006/07:SoU7 Socialtjänstfrågor. I avvaktan på resultatet av regeringens uttalande om att se över frågan fann utskottet att det inte behövdes något tillkännagivande och motionerna avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (prot. 2006/07:69 och 70).

I februari 2008 beslutade regeringen om en utredning om vistelsebegreppet i socialtjänstlagen i vissa situationer. Syftet med utredningen är bl.a. att ta ställning till hur ansvarsfördelningen mellan kommuner kan förtydligas när det gäller enskilda personers vistelse i en annan kommun än hemkommunen (dir. 2008:13). Utredningens resultat ska redovisas senast den 30 april 2009.

Utskottets ställningstagande

Den fråga som tas upp i motionerna 2007/08:So266 (s), 2007/08:So288 (m), 2007/08:So310 (fp), 2007/08:So451 (s) samt So259 (s) ingår som en del i det uppdrag som Utredningen om vistelsebegreppet i socialtjänstlagen i vissa situationer har. Utredningens resultat ska presenteras inom kort. Riksdagen bör inte föregripa utredningen. Motionerna avstyrks.

Kvalitetssäkring

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om en nationell kvalitetssäkring av omsorgsverksamheten inom äldre- och handikappomsorgen.

Jämför reservation 2 (s, mp) och särskilt yttrande 1 (v).

Motion

I motion Fi291 av Mona Sahlin m.fl. begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om nationell kvalitetssäkring av omsorgsverksamheten inom t.ex. äldre- och handikappomsorgen. Motionärerna vill gå vidare med modeller för kvalitetssäkring för offentligt finansierade verksamheter som t.ex. äldre- och handikappomsorg. Det skulle skapa en trygghet att äldre- och handikappomsorgen inte får bedrivas utan att den håller tillräcklig kvalitet. Motionärerna vill att det ska utvecklas ”bedömningsteam” av erfarna praktiker inom området men också av kvalificerade personer ”utifrån” som regelbundet besöker verksamheterna och genomför offentliga utfrågningar om kvaliteten i verksamheten. Ett system för kvalitetssäkring ger möjlighet till systematiskt, kvalitetshöjande erfarenhets- och kunskapsutbyte samtidigt som de politiska beslutsfattarna på olika nivåer får ett underlag för prioriteringar och beslut.

Gällande rätt

Av 3 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och att det för utförande av socialnämndens uppgifter ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Det framgår vidare att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Bakgrund och pågående arbete

I mars 2008 lämnades en utredning, Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren (SOU 2008:18). Utredaren noterar att kunskap om sociala insatsers resultat och vad som ger god kvalitet och

avsedd effekt på många sätt är en förutsättning för en väl fungerande socialtjänst och att det för klienten eller brukaren är viktigt att känna till vad som fungerar bra inför planeringen av insatser. Även medborgarna efterfrågar, enligt utredaren, i allt större utsträckning lättillgänglig information för att kunna informera sig om olika verksamheters innehåll, kvalitet och resultat för att kunna träffa egna val. Utredaren konstaterar att kunskapsbasen för insatserna inom socialtjänsten är outvecklad och att arbetet bedrivs i huvudsak på grundval av professionella erfarenheter i kombination med lagstiftning och riktlinjer för ärendehandläggning. I för liten utsträckning bedrivs socialtjänsten utifrån kunskap om effekten av olika insatser, arbets sätt och metoder. Utredaren anser att det därför finns ett behov av insatser till stöd för en fortsatt kunskapsutveckling inom socialtjänsten och att detta kräver ett målmedvetet och starkt engagemang hos huvudmännen, liksom ett strategiskt utformat stöd från statens sida. Utredningen har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I oktober 2008 presenterade Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) den andra öppna jämförelsen av kvaliteten inom vård och omsorg om äldre. Rapporten är ett led i SKL:s arbete med att öppet redovisa och jämföra olika verksamheters kvalitet och effektivitet. Avsikten är att öppna jämförelser av äldreomsorgen ska komma ut årligen och utvecklas med tillgången till uppgifter. Jämförelserna ska stimulera kommuner att i samverkan med landstingen utveckla och förbättra vården och omsorgen om äldre. Redovisningen syftar till att ge stöd till att identifiera var förbättringsarbete kan ske och stimulera till analyser och åtgärder för att höja kvaliteten.

Sedan den 1 januari 2009 gäller lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Denna lag reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd-, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Lagen kan tillämpas på bl.a. omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning. Lagen bygger på att det inte är någon priskonkurrens mellan leverantörerna. Den enskilde ges i stället möjlighet att välja den leverantör som han eller hon uppfattar tillhandahåller den bästa kvaliteten.

Utredningen bakom betänkandet Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten (SOU 2007:82) har haft i uppdrag att se över och överväga förändringar i organisationen och ansvarsfördelningen såvitt avser tillsynen inom socialtjänstens område. I den lagrådsremiss som beslutades den 2 februari 2009 föreslår regeringen bl.a. att länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt socialtjänstlagen och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förs över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården. En proposition har aviserats till den 17 mars 2009. Författningsförändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är utomordentligt viktigt med god kvalitet i äldre- och handikappomsorgen och delar därmed motionärernas ståndpunkt i den delen. Utskottet kan samtidigt konstatera att satsningar har gjorts och fort-löpande görs i detta avseende. Sedan en tid presenterar Sveriges Kommuner och Landsting årligen öppna jämförelser avseende kvaliteten inom vård och omsorg om äldre. Det finns skäl att utgå från att dessa kan ge stöd till att identifiera var förbättringsarbete kan ske inom vård och omsorg av äldre och stimulera till analyser och åtgärder för att höja kvaliteten. Sedan den 1 januari 2009 gäller lagen (2008:962) om valfrihetssystem som ger kommunala och landstingskommunala verksamheter möjlighet att överlåta till den enskilde att välja den leverantör som han eller hon anser ger den bästa kvaliteten när det gäller stöd-, vård- och omsorgstjänster för äldre och personer med funktionsnedsättning. På så sätt kan äldre- och handikappomsorgen på ett bättre sätt anpassas till den enskildes önskemål. Därtill kan nämnas det pågående lagstiftningsarbetet rörande tillsynen över socialtjänsten där en proposition aviserats till den 17 mars 2009. Slutligen kan nämnas beredningen av utredningen Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren (SOU 2008:18). I utredningen har bl.a. påtalats att det finns ett behov av insatser till stöd för en fortsatt kunskapsutveckling inom socialtjänsten och att detta kräver ett målmedvetet och starkt engagemang hos huvudmännen liksom ett strategiskt utformat stöd från statens sida.

Sammanfattningsvis anser utskottet att motion Fi291 (s) yrkande 5, med hänsyn till det anförda, får anses åtminstone delvis tillgodosedd och kan avstyrkas.

Rätt till bistånd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om försörjningsstöd och om ideellt skadestånds respektive lokala resors påverkan på försörjningsstödet samt samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan.

Jämför reservationerna 3 (s, v, mp) och 4 (v).

Motioner

Försörjningsstöd

I motion 2007/08:So580 av Nikos Papadopoulos och Börje Vestlund (båda s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att reformera socialtjänstlagen med målet att förbättra förhållandena för den grupp av barn som inte har tillgång till en människovärdig bostad och som lever under existensminimum.

I motion So392 av Solveig Hellquist (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att det ska löna sig att arbeta även för dem som är beroende av försörjningsstöd. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utreda alternativ till försörjningsstöd i familjer som inte kan leva på sin lön.

Ideellt skadestånd

I motion So539 av Eva-Lena Jansson och Carina Ohlsson (båda s) begärs ett tillkännagivande om att ideellt skadestånd eller ersättning för kränkning och sveda och värk inte ska räknas som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd.

Lokala resor

I motion So557 av Eva Olofsson och Elina Linna (båda v) begärs ett tillkännagivande om att lokala resor bör ingå i normen för försörjningsstöd. Ett liknande yrkande finns i motion So573 av Amineh Kakabaveh (v).

Samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan

I motion 2007/08:So388 av Ingemar Vänerlöv (kd) begärs ett tillkännagivande om bättre samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan. Enligt motionären finns det exempel som visar att enskilda kommer i kläm därför att två olika myndigheter, som egentligen ska bistå med stöd och hjälp, inte förmår samverka i socialtjänstens anda.

Gällande rätt

Ekonomiskt bistånd innefattar dels försörjningsstöd, dels bistånd till livsföringen i övrigt. Enligt 4 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) får försörjningsstöd lämnas för skäligena kostnader för

- livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och tv-avgift,
- boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Skäligena kostnader enligt första punkten ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers

baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta. Med bistånd till livsföringen i övrigt avses ersättning för kostnader som ingår i en skälig levnadsnivå, men som inte förekommer så ofta som exempelvis kostnad för läkarvård, tandvård, glasögon, hemutrustning och flyttning m.m.

Enligt 3 kap. 5 § socialtjänstlagen ska socialnämndens insatser för den enskilde utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Bakgrund och tidigare behandling

I budgetpropositionen 2008/09:1 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. anför regeringen på s. 146 och 147 under rubriken Ekonomiskt bistånd bl.a. följande.

Ekonomiskt bistånd är tänkt som ett yttersta skyddsnät för personer med tillfälliga försörjningsproblem. För att bli beviljad ekonomiskt bistånd ska individen så gott som helt och hållet ha tömt sina ekonomiska tillgångar, såväl egna som de som finns i det hushåll som individen lever i. Målet är att den enskilde så snabbt som möjligt ska bryta biståndsmottagandet och försörja sig på egen hand. Fortfarande får dock en tredjedel av biståndsmottagarna bistånd under mycket långa perioder.

Antalet biståndsmottagare fortsatte att minska under 2007. Antalet biståndsmottagare har i det närmaste halverats sedan mitten på 1990-talet, då nivån var som högst. Däremot har den genomsnittliga biståndstiden (6 månader under 2007) och det genomsnittligt utbetalda beloppet (cirka 41 000 under 2007) ökat den senaste tioårsperioden. Det långvariga biståndsmottagandet (minst 10 månader under ett kalenderår) har varit i stort sett oförändrat under perioden 2002–2007.

– – – Många av orsakerna till försörjningsproblemen är svåra för socialtjänsten att angripa aktivt, då de ligger utanför socialtjänstens ansvars- och kompetensområde. Kommunerna har dock alltsedan 1990-talets ekonomiska kris tagit på sig ett allt större ansvar för arbetsmarknadsinsatser, t.ex. jobbsökaraktiviteter, praktikinsatser och arbetsförberedande verksamheter (IFAU, Kommunerna och arbetsmarknadspolitiken 2008:13). Dessa insatser organiseras i vissa kommuner inom socialtjänsten, i andra kommuner inom särskilda arbetsmarknadsenheter.

Bred samverkan mellan myndigheterna är nödvändig. Det finns också goda erfarenheter av finansiell samordning mellan socialtjänst, hälso- och sjukvård, länsarbetsnämnd och Försäkringskassan. Vid ingången av 2008 ingick cirka 120 kommuner i 68 samordningsförbund (Finsam). Enligt Statskontoret uppbar 55 procent av deltagarna i rehabiliteringsinsatser inom Finsam ekonomiskt bistånd. Psykisk ohälsa är den enskilt vanligaste orsaken och deltagarna är relativt unga. Cirka en tredjedel har endast grundskoleutbildning. Av deltagarna är 57 procent kvinnor (Statskontoret, Fyra år med Finsam, 2008:7).

Enligt Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsynsrapport har kommunerna blivit bättre på att beakta barnperspektivet i handläggningen av ekonomiskt bistånd. Det gäller bl.a. barnfamiljer som beviljas ekonomiskt bistånd under lång tid och barnfamiljer som riskerar att bli vräkta från sina bostäder. Trots denna positiva utveckling finns det fortfarande brister i handläggningen. Vidare framgår att det finns en tendens att socialtjänsten ställer samma rutinmässiga krav på alla hjälpsökande, oavsett faktisk förmåga att klara av arbete, studera eller på annat sätt bli självförsörjande. Iakttagelserna ska dock tolkas med försiktighet då de inte bygger på ett representativt urval av kommuner utan på tillsyn i ett fåtal kommuner under 2007.

I svar på en interpellation (ip. 2008/09:297) om barnfattigdom svarade socialminister Göran Hägglund den 17 februari 2009 bl.a. följande.

Barns ekonomiska situation är en viktig fråga för regeringen. Vi strävar efter att ge alla barnfamiljer förbättrade förutsättningar för en god levnadsstandard. Vi har i Sverige ett väl utvecklat stöd till barnfamiljer. Den ekonomiska familjepolitiken hjälper till att lyfta fram barnfamiljernas ekonomi. De behovsprövade stöden, som bostadsbidraget, är direkt riktade till de hushåll som har de lägsta inkomsterna. Även barnbidraget verkar inkomstutjämnande. Detta är en del av den politik som kommer familjer i ekonomiskt utsatta hushåll till del. Till detta kommer även rätten till ekonomiskt bistånd som garanterar barnfamiljer en skälig levnadsnivå.

Men barnfamiljernas viktigaste inkomstkälla är förvärvsarbete, vilket innebär att åtgärder som skapar bättre förutsättningar till arbete är den viktigaste åtgärden för möjlighet till god ekonomisk standard.

Långsiktigt måste målsättningen vara att skapa förutsättningar för människor att försörja sig själva. Ingen ska behöva vara beroende av ekonomiskt stöd. Där är drivkrafter för arbete en viktig del, och regeringens satsningar inom skatteområdet är av stor vikt för att göra det mer lönsamt att arbeta.

Den avgörande orsaken till ekonomisk utsatthet för barn är vanligtvis att föräldrarna saknar arbete eller utbildning. Regeringen satsar stort på att värna jobb och omställning och ge bättre förutsättningar för en varaktigt hög sysselsättning, vilket kommer barnfamiljerna till del. Satsningen på jobb och omställning förstärks nu för att möta effekterna av den ekonomiska nedgången.

För att behålla principen om socialbidraget som det yttersta skydds nätet ska ideellt skadestånd medräknas som tillgång vid socialbidragsprövningen. Ömmande skäl utgör inte i sig något sakligt skäl för särbehandling (prop. 2000/01:80 s. 94–95). En individuell bedömning ska dock göras i varje enskilt fall. En person kan t.ex. ha fått ett ideellt skadestånd på grund av att han eller hon utsatts för ett brott och därför kan ha behov av långvariga och kostsamma behandlingar. Detta bör då rimligtvis beaktas vid biståndsbedömningen (prop. 2000/01:80 s. 95).

Motioner om ideella skadestånds påverkan på försörjningsstödet behandlades senast av utskottet i betänkande 2005/06:SoU31 Socialtjänst (förnyad behandling). Med hänvisning till regeringens tidigare uttalanden i proposition. 2000/01:80 samt till vad som anförs i Socialstyrelsens allmänna råd ansåg utskottet att det inte behövdes något tillkännagivande i den frågan.

Utskottet utgick dock fortfarande från att dåvarande regeringen följde frågan. Motionerna avstyrktes (res. m+kd+c och v). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2005/06:332).

Upplysningsvis kan nämnas att Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2003:5) fortfarande är tillämpliga.

I svar på en interpellation (ip. 2008/09:317) om försörjningsstöd för lokalresor i socialbidragsnormen svarade statsrådet Maria Larsson den 20 februari 2009 bl.a. följande.

I försörjningsstödet ingår vissa i socialtjänstlagen uppräknade levnadsomkostnader. Utgångspunkten för en schablon, såsom riksnormen, är att den ska vara ett hjälpmedel och inte en absolut regel. En kommun kan besluta att anta normer som i praktiken utgör ett tillägg till det lagreglerade försörjningsstödet.

Tanken bakom ekonomiskt bistånd är att det endast ska stå för försörjningen under en kort period. Eftersom det också finns personer eller familjer som lever på försörjningsstöd under långa perioder kan det innebära att särskilda behov behöver tillgodoses. Man har därför rätt till att få bistånd till sin livsföring i övrigt, vilket omfattar allt annat som har betydelse när det gäller att bedöma om en människa erhållit en skälig levnadsnivå. Det skulle till exempel kunna vara bistånd till lokalresor. Socialnämnden ska dock alltid göra en individuell bedömning. I hushåll med barn ska även barnets bästa beaktas.

Jag anser att systemet med en för riket gällande norm för försörjningsstödet, med möjlighet för socialnämnden att bevilja bistånd till livsföring i övrigt, tillgodoser behovet av samhällets yttersta skyddsnet. Således har jag inte för avsikt att vidta några åtgärder när det gäller bistånd för lokala resor, utan jag menar att det är en fråga för kommunerna.

Ett motionsyrkande om bättre samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan har behandlats av utskottet i betänkande 2003/04:SoU5 Socialtjänstpolitik. Utskottet uttalade att man ansåg att gällande regler i socialtjänstlagen ger tillfredsställande möjligheter till samverkan mellan socialtjänsten och andra samhällsorgan varför motionen avstyrktes (res. kd). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2003/04:155). Under de därpå följande åren har motsvarande motionsyrkande behandlats av socialförsäkringsutskottet i dess av riksdagen godkända budgetbetänkanden. Motionen har avstyrkts med påpekandet att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som bor i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver (se senast bet. 2008/09:SfU1, prot. 2008/09:51 och 52).

Utskottets ställningstagande

Rätten till ekonomiskt bistånd prövas i varje enskilt fall och är tänkt som ett yttersta skyddsnet för personer med tillfälliga försörjningsproblem. Målet är att den enskilde så snabbt som möjligt ska bryta biståndsmottagandet och försörja sig på egen hand. När det gäller barn är det föräldrarna som har huvudansvaret för deras välbefinnande, och barns ekonomiska situation påverkas alltså av föräldrarnas livssituation. Barns ekonomiska situation är en viktig fråga, och utskottet ställer sig bakom de

uttalanden som socialministern nyligen gjort i en interpellationsdebatt (ip. 2008/09:297). Motionerna 2007/08:So580 (s) och So392 (fp) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Utskottet har inte ändrat uppfattning när det gäller ideella skadestånds påverkan av rätten till försörjningsstöd. Motionen So539 (s) avstyrks.

Utskottet anser att systemet med en för riket gällande norm för försörjningsstödet, med möjlighet för socialnämnden att bevilja bistånd till livsföring i övrigt, tillgodoser behovet av samhällets yttersta skydds nät. När det gäller frågan om bistånd för lokala resor är detta således inte en fråga för riksdagen utan för kommunen. Motionerna So557 (v) och So573 (v) avstyrks.

Motion 2007/08:So388 (kd) om samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan avstyrks.

Barn och unga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om den sociala barn- och ungdomsvården, familjehemsföräldrars ekonomiska villkor, vårdnad, boende och umgänge, ideella sektorns arbete, åtgärder mot tvångs- äktenskap, Sis-placering och eftervård, statistik om föräldrar som är föremål för utmätning samt offentligt biträde.

Jämför reservationerna 5 (s, v), 6 (mp), 7 (s) och 8 (v) samt särskilt yttrande 2 (v).

Motioner

Den sociala barn- och ungdomsvården

I motion Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att kommunerna ska utveckla metoder för att identifiera barn med problem tidigt samt utveckla utvärderingsinstrument. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om lagstadgade samverkansavtal mellan barnomsorg, förskola, skola, socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård. Avtalen ska inkludera en gemensam behandling eller insatsplan för den enskilde för att säkerställa att de hjälp- och stödinsatser som krävs verkligen planeras och genomförs.

I motion So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) begärs i yrkande 20 ett tillkännagivande om den sociala barn- och ungdomsvården. Motionärerna välkomnar att den förstärkta tillsynen av den sociala barn- och ungdomsvården återinförs. Tillsynen måste skärpas och bli mer omfattande. Motionärerna anser att samverkan mellan den sociala barn- och ungdomsvården och socialtjänsten, skolan och psykiatrin behöver utvecklas och hänvisar till förslaget till en nationell handlingsplan för att stärka och utveckla den sociala

barn- och ungdomsvården (SOU 2005:81). Enligt motionärerna har regeringen lagt fram en del av de enskilda förslagen som fanns i utredningen, men det behövs ytterligare initiativ och ett samlat grepp. Motionärerna förklarar sig beredda att diskutera ytterligare åtgärder för att förbättra den sociala barn- och ungdomsvården både vad gäller krav på verksamheten och tillsyn av att gällande regler följs.

I motion 2007/08:So433 av Luciano Astudillo (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utse en fosterbarnssamordnare i syfte att förbättra villkoren för dagens fosterbarn.

I motion So346 av Marie Nordén m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av en översyn för att tillförsäkra alla barn goda levnadsvillkor och en trygg uppväxtmiljö.

I motion So251 av Helena Bouveng och Mats Gerdau (båda m) begärs ett tillkännagivande om behovet av stödboenden för ungdomar. Enligt motionärerna behövs bra alternativ till fosterfamiljer och till institutionsboende för ungdomar som inte får tillräckligt stöd i det egna hemmet.

I motion Ju282 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda m) begärs ett tillkännagivande om att utreda hur socialtjänstens insatser för ungdomar på glid ska kunna kompletteras med övervakat utgångsförbud. Motionärerna vill att tvångsinsatserna enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska kompletteras med möjlighet för länsrätten att också besluta om bl.a. övervakat utgångsförbud.

I motion 2007/08:So446 av Agneta Berliner (fp) begärs ett tillkännagivande om auktorisation av den konsulentstödda familjevården. Detta är en speciell organisationsform där familjehem sluter sig samman till en familjevårdsenhet med professionell konsulent som sammanhållande länk. I dag finns det inte några krav på något slags tillstånd eller någon utbildning för att starta en konsulentstött familjevårdsenhet. För att säkerställa en hög kvalitet behöver krav ställas både avseende den enskilde konsulenten liksom avseende familjevårdsenheten, t.ex. genom en auktorisation eller annan typ av tillståndsplikt.

I motion 2007/08:So402 av Solveig Hellquist (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att barnperspektiv och barnkompetens måste få ett ökat fokus inom socialtjänsten. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att kommunerna bör uppmantras att anställa fler fältarbetare inom socialtjänsten som snabbt kan vara på plats vid akuta situationer och i utsatta miljöer. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att satsa på ett familjestöd som bedrivs skilt från övrig socialtjänst för att underlätta för föräldrar att söka råd och stöd. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att en möjlighet till kontakttimmar – som kan beviljas av socialtjänsten – införs för föräldrar som har ett barn som är stökigt eller på andra sätt inte mår bra i skolmiljön. I yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om att formerna för hur ett vård-av-barn-system kan utformas bör utredas närmare.

I motion So391 av samma motionär begärs ett tillkännagivande om att införa en lägsta åldersgräns för socialsekreterare som handlägger barnärenden inom socialtjänsten.

Familjehemsföräldrars ekonomiska villkor

I motion So201 av Magdalena Andersson (m) begärs ett tillkännagivande om trygghetsvillkor för familjehem.

Vårdnad, boende och umgänge

I motion So567 av Margareta Pålsson (m) begärs ett tillkännagivande om en översyn av socialtjänstlagen. Motionären påpekar bl.a. att barn inte bör tvingas till umgänge med människor som inte bistår dem i deras utveckling och att föräldrar som upprepat förnedrar eller driver med sina barn ska ha förverkat rätten till umgänge.

I motion So393 av Solveig Hellquist och Maria Lundqvist-Brömster (båda fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att utreda hur en fungerande rådgivningsverksamhet kan genomföras i kommunerna vid separationer och i ärenden som rör vårdnad, boende och umgänge. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att utse en myndighet som får ett samordningsansvar för rådgivningen.

I motion So394 av Solveig Hellquist (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att göra en förnyad uppföljning av hur växelvis boende påverkar berörda barn. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att särskilt följa upp hur växelvis boende fungerar för barnen då beslutet fattats mot en förälders vilja.

Ideella sektorns arbete

I motion 2007/08:So392 av Irene Oskarsson (kd) begärs ett tillkännagivande om den ideella sektorns arbete när det gäller barn och ungdomar som farit illa under fosterhems- eller familjehemsplaceringar. Ett likalydande yrkande finns i motion So512 av Irene Oskarsson (kd).

Åtgärder mot tvångsäktenskap

I motion So555 av Amineh Kakabaveh (v) begärs ett tillkännagivande om en översyn av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) med utgångspunkt i att det ska vara straffbart för vårdnadshavare att röva bort sina barn till annat land och att polisen ska få befogenhet att undersöka om barn, som är omhändertagna enligt LVU, lämnar landet.

I motion C458 av Amineh Kakabaveh (v) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att ungdomar ska omhändertas enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) vid misstanke om tvångs- äktenskap.

Sis-placering och eftervård

I motion So545 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att noggrant följa kostnadsutvecklingen för placering på Statens institutionsstyrelses (Sis) institutioner så att kostnaden inte blir ett hinder mot behandling. Sis verksamhet är finansierad av statsanslag och av de vårdavgifter som kommunerna betalar. För att få bättre kvalitet på den vård som bedrivs inom Sis har det under två år avsatts medel i avsikt att utveckla och pröva en förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården. I det uppdraget ingick att kommunerna fick viss rabatt vid en placering. Hädanefter försvinner rabatten för kommunerna, och kostnaderna för en placering kan komma att stiga kraftigt.

I motion So209 av Helena Bouveng (m) begärs ett tillkännagivande om att låta Sis-institutioner hålla i eftervården av unga kriminella. Enligt motionären fortsätter majoriteten av de ungdomar som döms till slutet ungdomsvård den kriminella banan sedan de blivit fria eftersom eftervården inte fungerar.

Statistik om föräldrar som är föremål för utmätning

I motion C390 av Egon Frid m.fl. (v) begärs i yrkande 15 att regeringen ska ge Kronofogdemyndigheten i uppgift att i sin statistik alltid redovisa antalet barn som lever med föräldrar som är föremål för utmätning.

Offentligt biträde

I motion So540 av Ewa Finné och Inge Garstedt (båda m) begärs ett tillkännagivande om att möjligheten till offentligt biträde för den enskilde, i samband med handläggning av ärenden i socialnämnden, bör undersökas.

Gällande rätt

Enligt 5 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialnämnden

- verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden,
- i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom,
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till ogynnsam utveckling,
- aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel,

- i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet,
- i sin omsorg om barn och ungdom tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

Enligt 5 kap. 1 a § socialtjänstlagen ska socialnämnden i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. Det framgår vidare att socialnämnden aktivt ska verka för att samverkan kommer till stånd.

Av 6 kap. 1 § socialtjänstlagen framgår att socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende. Det framgår vidare att socialnämnden svarar för att den som på så sätt tagits emot i ett annat hem får god vård.

Den som är under 18 år ska, under vissa förutsättningar, beredas vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Vård ska enligt 2 § beslutas bl.a. om det på grund av förhållandena i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas.

Av 22 § LVU framgår att socialnämnden under vissa förutsättningar kan besluta

- att den unge (under 20 år) ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett eller
- att den unge (under 20 år) ska delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten.

Bakgrund och tidigare behandling samt pågående arbete

Sedan den 1 april 2008 gäller vissa lagändringar i reglerna om skydd och stöd för unga inom den sociala barn- och ungdomsvården. Ändringarna syftar till att stärka barns och ungas ställning, skapa förutsättningar för säker och sammanhållen vård av barn och unga samt att denna vård ges i enlighet med kunskap och beprövad erfarenhet. Ändringarna innebär i huvudsak följande. Socialnämndens ansökan om vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ska innehålla uppgift om hur information lämnats och vilket slags information som lämnats den unge samt den unges inställning. För barn och unga som vårdas i ett hem för vård eller boende eller i ett familjehem ska en genomförandeplan upprättas. Socialnämndens skyldighet att tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas för barn som vårdats utanför hemmet tydliggörs. Ett barn får inte placeras i ett enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård (jourhem) eller i ett

familjehem om inte förhållandena är utredda av en socialnämnd. Endast om det finns särskilda skäl får ett barn vara placerat i jourhem längre tid än två månader räknat från den tidpunkt när nämndens utredning av barnets förhållanden avslutades. Om missförhållandena vid ett hem för vård eller boende är så allvarliga att det föreligger fara för barns liv, hälsa eller personliga säkerhet får länsstyrelsen utan föregående föreläggande förbjuda fortsatt verksamhet. Kommuner och landsting som driver hem för vård eller boende ska anmäla denna verksamhet till länsstyrelsen. Ett förtydligande görs av för vilken yrkesmässigt bedriven öppenvårdsverksamhet tillstånd krävs från länsstyrelsen.

Av budgetproposition 2008/09:1 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (s. 149) framgår att länsstyrelserna under 2006 och 2007 fått extra resurser för att förstärka tillsynen inom den sociala barn- och ungdomsvården, det s.k. barnuppdraget, och att tilldelningen av resurser fortsätter under 2009 och 2010 med 10 miljoner kronor för vardera året (s. 159). Under 2007 och 2008 avsattes särskilda medel för tillsyn av samtliga hem för vård eller boende som tar emot barn och unga samt barn och föräldrar (s. 149).

Som tidigare nämnts har utredningen bakom betänkandet Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten (SOU 2007:82) haft i uppdrag att se över och överväga förändringar i organisationen och ansvarsfördelningen såvitt avser tillsynen inom socialtjänstens område. Inom uppdraget har också legat att se över ansvaret för tillsynen av Statens institutionsstyrelses (Sis) institutioner och att överväga och föreslå åtgärder som särskilt stärker tillsynen över barns och ungas rättigheter inom socialtjänstens område. I den lagrådsremiss som beslutades den 2 februari 2009 föreslår regeringen bl.a. att länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt socialtjänstlagen och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förs över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården. Det föreslås vidare att tillsynen av Sis institutioner ska vara en uppgift för Socialstyrelsen. En proposition har aviserats till den 17 mars 2009. Författningsförändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 januari 2010.

I december 2007 beslutade regeringen att ge en utredare uppdraget att se över bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen och LVU samt lämna förslag till de förändringar som bedöms nödvändiga för att anpassa lagstiftningen till den utveckling som skett (dir. 2007:168). Det ska ingå i uppdraget att ta ställning till

- hur den sociala barn- och ungdomsvårdens övergripande mål och ansvar för barn och unga ska formuleras,
- om reglerna om anmälningsskyldighet behöver förtydligas,
- om socialnämndens möjlighet att anmäla brott mot barn ska ändras till en skyldighet,
- om reglerna om utredning av barns förhållanden behöver kompletteras,

- om reglerna om insatser enligt socialtjänstlagen och LVU behöver ändras,
- hur villkoren för familjehem kan förbättras,
- om reglerna om uppföljning av insatser behöver förbättras och
- vilken kompetens som behövs för att arbeta inom den sociala barn- och ungdomsvården.

När översynen av bestämmelserna är genomförd ska utredaren ta ställning till om bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga ska sammanföras i en särskild lag och om de bestämmelser i socialtjänstlagen som reglerar socialtjänstens familjerättsliga arbete ska föras över till den särskilda lagen. Utredningen ska vara slutförd den 15 juni 2009.

Socialstyrelsen och länsstyrelserna har under 2006–2008 granskat alla Hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga i Sverige. Tillsynen omfattar dock inte de statligt drivna ungdomshemmen som Sis ansvarar för. Den första nationella tillsynen av HVB visar att vart tredje HVB brister i säkerhet. En stor del av hemmen behöver analysera risker och skapa rutiner för att förebygga och förhindra övergrepp. Tillsynen visar också att vart tredje HVB inte uppfyller kriterierna för barnens delaktighet i placeringen och den egna behandlingen. Uppdraget har redovisats i februari 2009.

Av budgetpropositionen 2008/09:1 utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m. (s. 149) framgår att Socialstyrelsen under 2006 färdigställde tre allmänna råd som rör frågor om handläggning med kompletterande handböcker. Dessa berör utredning, dokumentation och uppföljning av ärenden som rör barn och unga, vilka kompetenskrav som bör ställas på socialsekreterare som handlägger barnavårdsärenden samt utredningar när ett barn står utan eller behöver en ny vårdnadshavare.

I svar på en skriftlig fråga (fr. 2008/09:178) om bl.a. socialtjänstens riskbedömning i tvister om vårdnad, boende och umgänge svarade statsrådet Maria Larsson den 5 november 2008 bl.a. följande.

Jag håller med Eva Olofsson om att det är viktigt att socialtjänsten gör riskbedömningar i ärenden om vårdnad, boende och umgänge. Enligt uppgifter jag har fått ta del av från universitet i Lund genomfördes den undersökning som Eva Olofsson refererar till innan lagändringen trädde i kraft. Den kan därför inte utgöra underlag för uttalanden om hur socialtjänsten agerar efter lagändringen.

När lagändringen genomfördes i juli 2006 saknades metoder för riskbedömningar inom socialtjänsten varför det redan i propositionen 2005/06:99 *Nya vårdnadsregler* aviserades att Socialstyrelsen och Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (IMS) skulle ges i uppdrag att sammanställa kunskap om och medverka till metodutveckling för hur riskbedömningarna ska göras. Ett sådant uppdrag lämnades och en första redovisning lämnades i december 2007.

Under 2007 har Socialstyrelsen genomfört en enkätundersökning bland kommunerna. I svaren påpekas att riskbedömningar inte är något nytt för socialtjänsten, men att lagstödet har gjort det tydligare att en sådan ska göras och har påverkat sättet att tänka om risker, ställa frå-

gor, vara observant och lämna förslag till eventuella begränsningar. Många efterlyser bättre metoder, mer kunskap och utbildning, utvärderade riskbedömningsinstrument och mer vägledning från Socialstyrelsen.

IMS del av uppdraget handlade om att sammanställa kunskapsläget och redovisa hur metoder inom området kan utvecklas. Rapporten visade att kunskapsläget är begränsat och att det finns behov av att utveckla riskbedömningsinstrument i Sverige. IMS har därför inlett ett sådant utvecklingsarbete. Att utveckla vetenskapligt underbyggda metoder tar tid varför det kommer att dröja ytterligare innan socialtjänsten har de verktyg de behöver för att kunna göra tillförlitliga bedömningar.

Med stöd av ett regeringsuppdrag gjorde Socialstyrelsen en uppföljning av växelvis boende som presenterades 2004. Enligt uppgift från Socialstyrelsen finns det inte några planer på en ny uppföljning.

Motioner med begäran om utvärdering av vårdnadsreglerna, inklusive frågor om växelvis boende, har behandlats i betänkande 2008/09:CU10, se s. 5–6. Civilutskottet utgick från, liksom tidigare, att regeringen kontinuerligt kommer att följa och utvärdera utvecklingen på området utan att något formellt tillkännagivande från riksdagens sida är nödvändigt. Riksdagen följde utskottet (prot. 2008/09:68).

I oktober 2008 beslutade regeringen om en överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Parterna har enats om ett antal principer som ska utveckla relationerna och tydliggöra rollerna parterna emellan. En skrivelse om dialog och överenskommelse med idéburna organisationer inom det sociala området har aviserats av Integrations- och jämställdhetsdepartementet till april 2009.

I betänkande 2007/08:SoU5 Utveckling av den sociala barn- och ungdomsvården behandlade utskottet bl.a. en motion med begäran om att utredningen om familjehemsföräldrars villkor inom socialförsäkringen även borde hantera frågan om lön för arbetet som familjehemsförälder och hur de osäkra ekonomiska villkor som kan uppstå mellan placeringar kan undanröjas. Utskottet noterade med tillfredsställelse att ett omfattande utredningsarbete planerades för att söka avhjälpa de otydligheter som uppdraget som familjehemsförälder kan vara förenat med samt ansåg att omfattningen av de aviserade utredningsuppdragen syntes väl avvägda. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att något initiativ inte borde tas med anledning av motionsyrkandet. Motionsyrkandet avstyrktes (res. mp). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2007/08:52). För närvarande pågår ett utredningsarbete i frågan inom Arbetsmarknads- respektive Socialdepartementet.

Betänkandet Människohandel och barnåktenskap – ett förstärkt skydd (SOU 2008:41) redovisades i april 2008. I betänkandet konstateras att redan befintlig kriminalisering på ett adekvat och tillräckligt sätt straffbelägger det tvång som kan föregå ett tvångsåktenskap och att det inte finns förutsättningar för att kriminalisera ytterligare handlingar av lindrigare karaktär som kan föregå ingåendet av ett sådant åktenskap. Betänkandet har remissbehandlats och är föremål för beredning i Regeringskansliet.

Ungdomsstyrelsen fick i mars 2008 i uppdrag av regeringen att kartlägga förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja i Sverige. Uppdraget ska redovisas till Integrations- och jämställdhetsdepartementet senast den 1 maj 2009. Av direktiven framgår bl.a. att kartläggningen främst ska beskriva situationen för unga kvinnor och unga män upp till 25 år.

I svar på en skriftlig fråga (fr. 2008/09:393) svarade statsrådet Maria Larsson den 17 december 2008 följande.

Rose-Marie Carlsson har frågat socialministern vilka åtgärder socialministern kommer att vidta i syfte att kostnaden inte ska bli ett hinder för placering på Sis institution. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Inledningsvis är det viktigt att framhålla att den ungdomsvård som bedrivs vid Sis institutioner anslagsfinansieras till ungefär en tredjedel och denna andel har inte förändrats nämnvärt under senare år.

Av Rose-Marie Carlssons fråga kan man dock utläsa att frågan mer specifikt avser vårdkedjeprojektet Motverka våld och gäng (MVG). Sis har under perioden 2006–2008 haft i uppdrag att tillsammans med 15 kommuner utveckla och pröva en förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården. Projektet har syftat till att utveckla hållbara vårdkedjor och ett effektivt samarbete mellan Sis och socialtjänsten. Deltagande kommuner har erhållit en subvention på placeringar vid Sis institutioner. Denna subvention upphör givetvis samtidigt med projektet då samma avgifter måste gälla för alla Sveriges kommuner.

Vårdkedjeprojektet upphör vid årsskiftet och Sis kommer att inkomma till regeringen med en utvärdering av projektet senast den 1 april 2009. Utvärdering kommer att ge värdefull information om hur Sis och socialtjänsterna kan utveckla sitt samarbete för att uppnå sammanhållna vårdkedjor inom ungdomsvården. Sis kommer att använda sig av de kunskaper och erfarenheter som projektet givit i sin ordinarie verksamhet och jag utgår från att det gäller även för kommunerna trots att subventionen upphör.

I regleringsbrev för 2008 ges Socialstyrelsen uppdraget att ta fram ett system för en utvidgad statistikinsamling avseende insatser till barn och unga inom socialtjänsten. En testinsamling av de nya uppgifterna ska göras 2009, och Socialstyrelsen ska lämna en rapport till regeringen om resultatet av testinsamlingen senast den 30 juni 2009.

En motion om att utöka möjligheten för att få offentligt biträde behandlades av utskottet senast i betänkande 2005/06:SoU31 Socialtjänst (förnyad behandling). Utskottet konstaterade då att det, enligt lagen (1996:1620) om offentligt biträde, inte fanns någon rätt till offentligt biträde för ärenden som handläggs av socialnämnden; utskottet fann inte något underlag för ett tillkännagivande om rätt till biträde på det vis som föreslogs i motionen, varför den avstyrktes. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2005/06:332).

Utskottets ställningstagande

Flera motioner tar upp frågan om förbättringar av den sociala barn- och ungdomsvården. Sedan den 1 april 2008 gäller vissa lagändringar i reglerna om skydd och stöd för unga inom den sociala barn- och ungdomsvården. Ändringarna syftar till att stärka barns och ungas ställning, skapa förutsättningar för säker och sammanhållen vård av barn och unga samt att ge denna vård i enlighet med kunskap och beprövad erfarenhet. Det handlar bl.a. om barns och ungas rätt att få relevant information i samband med utredning, beslut om, genomförande och uppföljning av insatser inom socialtjänsten samt om ett tydligt ansvar för att tillgodose de behov som en flicka eller pojke kan ha när en placering upphör.

Vidare kan utskottet konstatera att det pågår ett utredningsarbete rörande bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, med uppdraget att lämna förslag till förändringar som bedöms vara nödvändiga för att anpassa lagstiftningen till den utveckling som skett (dir. 2007:168). I uppdraget ingår bl.a. att ta ställning till om reglerna om anmälningsskyldighet behöver förtydligas, om reglerna om utredning av barns förhållanden behöver kompletteras, om reglerna om insatser enligt socialtjänstlagen och LVU behöver ändras, hur villkoren för familjehem kan förbättras, om reglerna om uppföljning av insatser behöver förbättras och vilken kompetens som behövs för att arbeta inom den sociala barn- och ungdomsvården. Utredaren ska även ta ställning till om bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga ska sammanföras i en särskild lag och om de bestämmelser i socialtjänstlagen som reglerar socialtjänstens familjerättsliga arbete ska föras över till den särskilda lagen. Utredningen ska vara slutförd den 15 juni 2009.

Därtill kan nämnas att länsstyrelserna har fått ytterligare resurser för att förstärka tillsynen inom den sociala barn- och ungdomsvården, det s.k. barnuppdraget och att det under 2007 och 2008 avsatts särskilda medel för tillsyn av samtliga Hem för vård eller boende.

Slutligen kan nämnas det pågående lagstiftningsarbetet som rör en samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten. En proposition har aviserats till den 17 mars 2009. I den lagrådsremiss som beslutades den 2 februari 2009 föreslår regeringen bl.a. att länsstyrelsernas tillsyns- och tillståndsverksamhet enligt socialtjänstlagen förs över till Socialstyrelsen och samordnas med Socialstyrelsens tillsyn av hälso- och sjukvården och att också tillsynen över Statens institutionsstyrelses institutioner ska vara en uppgift för Socialstyrelsen.

Enligt utskottets uppfattning pågår det således ett omfattande arbete för att öka skyddet och stödet för barn och unga i socialtjänsten. Motionerna 2007/08:So402 (fp) yrkandena 1, 2 och 6–8, 2007/08:So433 (s), 2007/08:So446 (fp), Ju282 (m), Ju379 (s) yrkandena 2 och 6, So251 (m), So346 (s), So391 (fp) och So575 (s) yrkande 20 får anses delvis tillgodosedda och bör avstyrkas.

Utskottet noterar att det för närvarande pågår utredningsarbete inom både Arbetsmarknads- och Socialdepartementet när det gäller frågan om familjehemsföräldrars ekonomiska villkor. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion So210 (m), varför denna avstyrks.

När det gäller frågan om en utvärdering av vårdnadsreglerna utgår utskottet från att regeringen kontinuerligt kommer att följa och utvärdera utvecklingen på området. Detsamma gäller frågor om vårdnad, boende och umgänge. Motionerna So393 (fp) yrkandena 1 och 2, So394 (fp) yrkandena 1 och 2 samt So567 (m) avstyrks.

Utskottet kan konstatera att det sedan oktober 2008 finns en överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting med ett antal principer som ska utveckla relationerna och tydliggöra rollerna parterna emellan. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna 2007/08:So392 (kd) och So512 (kd). Motionerna avstyrks.

Utskottet noterar att det, när det gäller frågan om tvångsäktenskap, pågår arbeten dels genom beredningen av betänkandet om Människohandel och barnäktenskap (SOU 2008:41), dels genom Ungdomsstyrelsens kartläggning av förekomsten av arrangerade äktenskap mot en parts vilja i Sverige. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motionerna C458 (v) yrkande 2 och So555 (v), varför dessa avstyrks.

Det som tas upp i motionerna So209 (m) och So545 (s) har nyligen berörts i ett frågesvar (2008/09:393). Utskottet gör inte någon annan bedömning. Motionerna avstyrks.

I motion C390 (v) yrkande 15 påtalas bristande statistikredovisning. Utskottet utgår från att förbättringar är att vänta när Socialstyrelsen vid halvårsskiftet ska redovisa ett uppdrag på området. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionen avstyrks.

Bestämmelserna om den enskildes rätt till offentligt biträde finns i lagen (1996:1620) om offentligt biträde. För ärenden som handläggs av socialnämnden finns det, enligt den lagen, inte någon rätt till offentligt biträde. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motion So540 (m) avstyrks.

Föräldrautbildning och föräldrastöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om föräldrautbildning och föräldrastöd.

Motioner

I motion Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) begärs i yrkande 22 ett tillkännagivande om föräldrastöd i alla Sveriges kommuner för att påverka föräldrars förhållningssätt till ungdomars drickande och hur man som förälder kan agera för att förhindra t.ex. tidig alkoholdebut.

I motion So292 av Kerstin Engle (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av föräldrautbildning. Motionären anser att regeringen bör ta initiativ till att uppmuntra alla landets kommuner eller landsting att genomföra föräldrautbildning.

I motion So434 av Åsa Lindestam (s) begärs ett tillkännagivande om föräldrautbildning för alla nyblivna föräldrar. Enligt motionären bör alla föräldrar erbjudas utbildning under graviditet och den första tiden i livet som förälder. Mödravården, barnavårdscentralen och förskolan bör ta ett stort ansvar för detta.

I motion So527 av Matilda Ernkrans m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om en bred satsning på jämställda föräldrasamtal i föräldrautbildningen.

I motion So390 av Solveig Hellquist (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att pådriva och utreda möjligheterna att stimulera kommuner och landsting att anordna föräldrautbildningar. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att särskilt uppmärksamma ensamstående föräldrars situation.

Tidigare behandling och pågående arbete

Motioner om föräldrastöd behandlades av utskottet i det av riksdagen godkända betänkandet 2007/08:SoU11 En förnyad folkhälsopolitik. Utskottet noterade bl.a. regeringens avsikt att ge en särskild utredare i uppdrag att ta fram förslag på en långsiktig nationell strategi för en kvalitetshöjande kompetensuppbyggnad och utveckling av samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap. Motionerna avstyrktes.

I betänkandet Föräldrastöd—en vinst för alla, nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap (SOU 2008:131) lämnas förslag till en långsiktig strategi för generellt föräldrastöd. Stödet ska erbjudas alla föräldrar som så önskar, från graviditeten till dess barnet är 18 år. Stödet bygger dels på befintliga strukturer och samverkan mellan de aktörer som vanligtvis har barn och föräldrar som målgrupp, dels på insatser på regional och nationell nivå. Utredningen lyfter fram förutsättningar, framgångsfaktorer och konkreta förslag på alla nivåer för att stimulera till utveckling, ökad kvalitet och kompetens. Utredningen tar inte ställning till enskilda föräldrastödsprogram men konstaterar att det behövs mer kunskap om användning och effekter. Betänkandet har varit ute på öppen remiss, men svaren är ännu inte sammanställda. Den 31 mars 2009 planerar äldre- och folkhälsominister Maria Larsson att presentera strategin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen avser att presentera en nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap den 31 mars 2009. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motionerna Ju379 (s) yrkande 22, So292 (s), So390 (fp) yrkandena 1 och 2, So434 (s) och So527 (s) avstyrks.

Missbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om uppsökande verksamhet, behandling och uppföljning m.m., dopning, tvångsvård av gravida samt om missbrukande kvinnor.

Jämför reservationerna 9 (s), 10 (v), 11 (s, v, mp) och 12 (mp).

Motioner

Uppsökande verksamhet

I motion 2007/08:So403 av Solveig Hellquist (fp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om behovet av en fungerande uppsökande verksamhet bland missbrukare. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att socialtjänstens och andra aktörers ansvar vad gäller uppsökande verksamhet ska understrykas i lagstiftningen.

Behandling och uppföljning m.m.

I motion 2007/08:So242 av Lars Ohly m.fl. (v) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att det bör införas en vård- och behandlingsgaranti som ger alla personer med alkoholmissbruk rätt till en påbörjad vårdplanering och avgiftning inom sju dagar.

I motion 2007/08:So366 av Raimo Pärssinen (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att se över och strama upp uppföljningsansvaret för socialnämnderna. Enligt motionären finns i dag brister i uppföljningsansvaret, och många som gått igenom vårdprogram har inte haft återkommande kontakter med berörd socialnämnd. Ett likalydande yrkande finns i motion So449 av Raimo Pärssinen (s).

I motion 2007/08:So564 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av gedigna insatser för barn och ungdomar som lever i missbrukarfamiljer.

I motion 2007/08:So503 av Hannah Bergstedt (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av att inkludera hjälp och stöd till medberoende i behandling av människor i missbruk.

I motion 2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd) begärs i yrkande 3 ett tillkännagivande om kommuners skyldighet att erbjuda stödsamtal för barn och ungdomar vars föräldrar missbrukar.

I motion So450 av Desirée Pethrus Engström (kd) yrkandena 1 och 2 framförs liknande synpunkter.

Dopning

I motion So533 av Lars Lilja och Britta Rådström (s) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer för vård av personer som missbrukar dopningspreparat.

Tvångsvård av gravida

I motion 2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om förändringar av LVM så att man kan införa tvångsvård av gravida kvinnor för att förebygga fosterskador. Liknande yrkanden finns i motion 2007/08:So398 av Solveig Hellquist m.fl. (fp) och So397 av Solveig Hellquist m.fl. (fp).

Missbrukande kvinnor

I motion 2007/08:So515 av Mats Pertoft och Mehmet Kaplan (båda mp) begärs ett tillkännagivande om att skapa kunskap och forskning kring missbrukande kvinnors situation.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) hör det till socialnämndens uppgifter att bl.a. genom uppsökande verksamhet främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden. Vidare framgår det av kapitlets 4 § att socialnämnden i den uppsökande verksamheten ska upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp.

Enligt 3 kap. 7 § socialtjänstlagen ska socialnämnden arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkohol och andra beroendeframkallande medel. Vidare ska socialnämnden genom information till myndigheter, grupper och enskilda och genom uppsökande verksamhet sprida kunskap om skadeverkningar av missbruk och om de hjälpmöjligheter som finns.

Enligt 5 kap. 9 § socialtjänstlagen ska socialnämnden aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma bort från missbruket. Nämnden ska i samförstånd med den enskilde planera vården och noga bevaka att planen fullföljs.

Regler om tvångsvård av missbrukare finns i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). I 2 § första stycket LVM anges följande:

Vård inom socialtjänsten ges en missbrukare i samförstånd med honom eller henne enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). En missbrukare ska dock beredas vård oberoende av eget samtycke under de förutsättningar som anges i denna lag (tvångsvård).

I 4 § anges att tvångsvård ska beslutas om någon till följd av fortgående missbruk av t.ex. alkohol är i behov av att komma ifrån sitt missbruk, vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller på något annat sätt och han eller hon till följd av missbruket utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara, löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Bakgrund och tidigare behandling samt pågående arbete

I april 2008 beslutade regeringen om en utredning, Översyn av missbruks- och beroendevården, med uppdraget att göra en samlad översyn av den svenska missbruks- och beroendevården utifrån kommunernas, landstingens och statens insatser. Uppdraget omfattar alla delar av vården och behandlingen, såväl innehåll och tillgänglighet som ansvar och organisation. Utredningen har definierat målgruppen för sitt uppdrag som personer som har ett skadligt bruk av alkohol, narkotika, läkemedel, dopningsmedel eller befinner sig i riskzonen, på gränsen till att utveckla ett sådant bruk. Målet ska vara en kunskapsorienterad missbruks- och beroendevård utifrån den enskildes behov. I översynen ingår även bl.a. en belysning av frågan om hur man kan bli bättre på att uppmärksamma barn och andra närstående till personer med missbruk och beroende. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 november 2010 (dir. 2008:48).

I budgetpropositionen 2008/09:1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anför regeringen på s. 161 följande.

Ansvar för missbruks- och beroendevården åvilar i dag såväl kommuner som landsting. Detta överlappande ansvar innebär en risk att den enskilde faller mellan stolarna. Personer med tungt missbruk har särskilda behov av uthålliga, kvalificerade och integrerade insatser från såväl socialtjänst som hälso- och sjukvård. Därför har regeringen tillsatt en utredning för att se över lagstiftningen på området (dir. 2008:48). Det handlar bl.a. om att tydliggöra huvudmännens ansvar och uppdrag och även överväga eventuella behov av förändringar i ansvarsfördelningen mellan huvudmännen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2010. Regeringen överväger hur de positiva resultaten från missbruksvårdssatsningen Ett kontrakt för livet kan bibehållas.

Satsningen Ett kontrakt för livet, som funnits sedan 2005, innebär att klienten, socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse gemensamt skriver ett kontrakt om hur vården ska se ut. I utbyte mot garanterade eftervårdsinsatser får kommunerna rabatt på kostnaden för klientens vård i öppnare former. Projektet lämnade slutrapport den 1 juni 2008, och satsningen får fortsatt stöd med 30 miljoner kronor under 2009.

Sedan 2002 har Socialstyrelsen aktivt arbetat med att ta fram riktlinjer för missbruks- och beroendevård. Riktlinjerna gäller både medicinska och sociala insatser som ges inom kommunernas socialtjänst och landstingens beroendevård. Riktlinjerna publicerades i februari 2007, och enligt uppgift

kommer revidering av riktlinjerna att påbörjas under hösten 2009. Socialstyrelsen har även utvecklat kvalitetskriterier för missbruks- och beroendevården som belyser ett antal kvalitetsområden, t.ex. tillgänglighet, utredning och dokumentation, personalkompetens, specialisering och styrning.

Dopning omfattas inte av Socialstyrelsens riktlinjer från 2007. Det finns inte heller, enligt uppgift, planer på att låta riktlinjerna utökas till att omfatta också missbruk av dopning. I utredningen Bättre kontroll av missbruksmedel. En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning m.m. (SOU 2008:120) uttalas bl.a. att missbruk av dopningsmedel är ett omfattande och stort problem som i många avseenden kan jämföras med narkotikamissbruk. Utredningen föreslår att påföljderna för dopningsbrott avsevärt skärps. Vidare föreslås Statens folkhälsoinstitut få ett tydligt informationsansvar för arbete med att förebygga de problem som uppstår till följd av missbruk av bl.a. vissa dopningsmedel. Betänkandet remissbehandlas t.o.m. den 31 mars 2009.

I svar på en interpellation (ip. 2007/08:291) om missbruk av dopningspreparat svarade statsrådet Maria Larsson den 8 januari 2008 bl.a. följande.

Av olika studier framgår vidare att de allra flesta som använder dopningsmedel missbrukar också andra droger såsom alkohol och narkotika. Den grupp som enbart använder dopningsmedel är troligen relativt begränsad. Jag säger detta för att peka på att vi måste söka lösningarna på dopningsproblemet inom samma ramar som insatserna mot alkohol- och narkotikamissbruk. Vi måste utveckla insatser som så långt som möjligt täcker hela området. Det är också skälet till att dopning ingår som en del i de nationella narkotikahandlingsplanerna. Redan i dag har en rad insatser kommit i gång mot dopning inom ramen för den nationella narkotikahandlingsplanen. Det är också inom den ramen som jag vill se fortsatta insatser på området. Jag menar att man ska vara försiktig med särlösningar utifrån enskilda preparat. Som svar på Lars Liljas fråga vill jag därför svara att jag har för avsikt att stärka kampen mot missbruk av dopningsmedel inom ramen för de fortsatta insatserna mot missbruk av alkohol och narkotika. – –
– Vård och behandling för personer med missbruksproblem måste kunna erbjuda adekvata insatser mot ett dopningsmissbruk. Utöver detta behöver vi också mer kunskap om frågan och ta reda på om det behövs specifika insatser för den grupp som enbart använder dopningsmedel. Ett sådant utvecklingsarbete pågår i dag på flera håll i landet. Vi behöver också genomföra informationsinsatser som når olika målgrupper. På nationell nivå har Dopingjouren en viktig uppgift i att förutom att stödja missbrukare och deras anhöriga också kunna föra ut sin samlade kunskap och erfarenhet.

I november 2008 redovisade Statens folkhälsoinstitut ett regeringsuppdrag, Inventering av insatser för barn och unga i missbruksmiljö. Uppdraget omfattade att inventera i vilken utsträckning landets kommuner och frivilligorganisationer erbjuder insatser för barn och unga som växer upp i missbruksmiljö. Av redovisningen framgår att de flesta kommuner har verksamheter som specifikt riktas till barn och unga som växer upp i missbruksmiljö. Många har dessutom allmänna program för socialt och emotionellt

lärande samt riktade program för riskutsatta förskolebarn. Det tycks vidare ha skett en ökning av antal kommuner som erbjuder insatser för barn i missbruksmiljö, liksom andra insatser som gynnar barn som far illa. Allt fler personer tycks också nås av insatserna. Troligt är dock att en stor del av målgruppen inte nås av stödinsatser i den utsträckning som behövs.

Genom Beroendecentrum Stockholm erbjuds Anhörigskolan, en verksamhet som riktar sig till personer som har en alkohol- och/eller läkemedelsberoende anhörig med syftet att förmedla kunskap om vilken påverkan alkohol och droger har, ge redskap för hur anhöriga kan förbättra sin egen situation och träffa andra anhöriga.

Alkoholhjälpen (www.alkoholhjalpen.se) är en webbaserad självhjälp för den som funderar över sitt drickande eller känner oro för någon som dricker för mycket. Alkoholhjälpen, som är gratis och medger att man är anonym, utvecklades under 2007 på uppdrag av Alkoholkommittén, och sidan drivs sedan januari 2008 av Statens Folkhälsoinstitut.

Attendo Care AB, som är ett vård- och omsorgsföretag, erbjuder sina tjänster till kommuner i Sverige. Bland behandlingsprogrammen finns även ett anhörigprogram som vänder sig till en missbrukares närmaste familj och till vänner, arbetskamrater och stödpersoner. Anhörigprogrammet som består av föreläsningar och gruppsittningar leds av en familjeterapeut och pågår under fyra dagar. Deltagandet är kostnadsfritt och ingår som en del i grundbehandlingen för den beroende.

Utskottet har i 2008/09:SoU4y behandlat ett motionsyrkande om ökad forskning om missbruk hos kvinnor. Utskottet noterade att det i proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation föreslås stora satsningar på folkhälsoområdet, inte minst den satsning på bl.a. alkoholforskning som görs genom Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Utskottet, som överlämnade alla motionsyrkanden till utbildningsutskottet föreslog att samtliga motionsyrkanden skulle avstyrkas i den mån de inte kunde anses tillgodosedda med vad som anförts.

Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår ett internt arbete med att ta fram en promemoria om möjligheter till tvångsvård av gravida. Promemorian kommer att remissbehandlas. Arbetet innebär att föreslå ytterligare kriterier för tvångsvård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Ambitionen är att promemorian ska vara klar före sommaren 2009.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det av 3 kap. 1 och 4 §§ socialtjänstlagen framgår att det bland socialnämndens uppgifter ingår bl.a. att genom uppsökande verksamhet främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden och att nämnden i den uppsökande verksamheten ska upplysa om socialtjänsten

och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. Något tillkännagivande med anledning av motion 2007/08:So403 (fp) yrkandena 1 och 2 är inte nödvändigt, varför motionen avstyrks.

Utskottet konstaterar att utredningen, Översyn av missbruks- och beroendevården (dir. 2008:48), har i uppdrag att göra en samlad översyn av missbruks- och beroendevården utifrån kommunernas, landstingens och statens insatser. Syftet är bl.a. att tydliggöra huvudmännens ansvar och uppdrag och att överväga eventuella behov av förändringar i ansvarsfördelningen mellan huvudmännen. Målet är en kunskapsbaserad missbruks- och beroendevård utifrån den enskildes behov. I uppdraget ingår även bl.a. en belysning av frågan om hur man kan bli bättre på att uppmärksamma barn och andra närstående till personer med missbruk och beroende. Utredningen ska redovisa sitt slutbetänkande senast den 15 november 2010. Riksdagen bör inte föregripa utredningen. Motionerna 2007/08:So242 (v) yrkande 4, 2007/08:So366 (s), 2007/08:So386 (kd) yrkande 3, 2007/08:So503 (s), 2007/08:So564 (s), So449 (s) och So450 (kd) yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Utredningen Bättre kontroll av missbruksmedel. En effektivare narkotika- och dopningslagstiftning (SOU 2008:120) har konstaterat att missbruk av dopningsmedel är ett omfattande och stort problem som i många avseenden kan jämföras med narkotikamissbruk. Remissbehandling pågår. Riksdagen bör inte ta något initiativ. Motion So533 (s) yrkande 5 avstyrks.

Utskottet noterar det pågående arbetet i Regeringskansliet med att bereda frågan om möjligheterna till tvångsvård av gravida. Motionerna 2007/08:So383 (kd) yrkande 4, 2007/08:So398 (fp) och So397 (fp) får på det viset anses åtminstone delvis tillgodosedda och avstyrks.

När det gäller yrkandet om att skapa kunskap och forskning kring missbrukande kvinnors situation vidhåller utskottet sin uppfattning att detta får anses tillgodosett genom bl.a. den satsning som görs genom Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Motion 2007/08:So515 (mp) avstyrks.

Etisk plattform

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om en utredning om en etisk plattform och prioriteringar inom den kommunala omsorgen.

Motioner

I motion So227 av Barbro Westerholm (fp) begärs ett tillkännagivande om en utredning om en etisk plattform och riktlinjer för prioriteringar i den kommunala omsorgen. En liknande begäran finns i motion So506 av Charlene Pålsson Ahlgren (kd).

Bakgrund och pågående arbete

På uppdrag av Socialstyrelsen har Prioriteringscentrum i Linköping i mars 2007 lämnat en rapport, Vårdens alltför svåra val, om hur prioriteringsarbetet sker inom vården i landsting och kommuner. I rapporten lämnas en värdering av hur detta arbete överensstämmer med intentionerna i riksdagens beslut om prioriteringar samt med vad som anges i hälso- och sjukvårdslagen (prop. 1996/97:60, bet. 1996/97:SoU14, prot. 1996/97:86 och 90). I uppdraget har även ingått att analysera problem i tillämpningen av riktlinjerna för prioriteringar och komma med förslag till ändringar och förtydliganden.

Av ovan nämnda rapport framgår att Prioriteringscentrum anser att den etiska plattformen inte har fått tillräckligt genomslag i sjukvården, och Prioriteringscentrum föreslår därför en reviderad plattform. Av rapporten framgår vidare att man i den kommunala vård- och omsorgsverksamheten fortfarande upplever sig i ringa utsträckning berörd av den etiska plattformen och prioriteringsprinciperna samt att någon gemensam prioritering mellan huvudmännen knappt sker alls.

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har i januari 2009 i en skrivelse till Socialdepartementet uttalat sig om Prioriteringscentrums rapport. Smer anser att den ursprungliga plattformen håller men att det finns brister i informationen samt att kunskaperna om plattformens principer behöver förstärkas. Smer anser således att den nuvarande värdegrunden för prioriteringsbeslut bör fortsätta att gälla. Däremot behövs det mer information om den på politisk, administrativ och klinisk nivå. Det krävs också en kontinuerlig diskussion om hur plattformen ska kunna tillämpas.

Utskottets ställningstagande

Frågan om prioriteringar inom vård och omsorg bereds för närvarande inom Socialdepartementet. Riksdagen bör inte föregripa beredningen. Motionerna So227 (fp) och So506 (kd) avstyrks.

Socialtjänstfrågor - förenklad behandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden (s, fp, kd, v, mp) som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 3 (s), 4 (v) och 5 (mp).

Utskottets ställningstagande

De 25 motionsyrkanden som är upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts under hösten 2006 i betänkande 2006/07:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m., i februari 2007 i betänkandena 2006/07:SoU5 Alkoholfrågor och 2006/07:SoU7 Socialtjänstfrågor, i november i 2007 i betänkande 2007/08:SoU5 Utvecklingen av den sociala barn- och ungdomsvården och i maj 2008 i betänkande 2007/08:SoU14 Barnpolitiken och dess inriktning. Riksdagen avslög i samtliga fall motionsyrkandena, i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser inte någon anledning att nu göra en annan bedömning.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vistelsebegreppet, punkt 1 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp) och Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2007/08:So266 av Jan-Olof Larsson och Hans Hoff (båda s),

2007/08:So288 av Isabella Jernbeck (m),

2007/08:So310 av Jan Ertsborn (fp),

2007/08:So451 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s)

och

2008/09:So259 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s).

Ställningstagande

I dag gäller regeln att det är den kommun som en brukare vistas i som har ansvaret att ombesörja hemtjänst för brukaren om han eller hon har behov av det. Detta gäller utan att den som har behovet, och som har en annan hemkommun, behöver göra en anmälan i förväg. Samma gäller vissa rehabiliteringsinsatser och möjligheten att få tekniska hjälpmedel. Vistelsekommunen får inte någon ersättning från hemkommunen. Eftersom det blir allt vanligare att människor t.ex. efter pensioneringen vistas under långa perioder i sina fritidshus har kommuner med en hög andel fritidshus problem med att ombesörja behovet av hemtjänst. Detta är ett problem som måste lösas. Det är viktigt att notera att detta inte ska innebära någon inskränkning av medborgarnas rätt att fritt vistas i olika kommuner. Full frihet bör råda för medborgarna, med ett betalningsansvar för hemkommunen. Vi anser att riksdagen ska besluta om en ändring av socialtjänstlagen som möjliggör för kommuner som gör hemtjänstinsatser för personer som är hemmahörande i en annan kommun att få ersättning från hemkommunen.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Kvalitetssäkring, punkt 2 (s, mp)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s) och Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fi291 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi vill säkerställa att offentligt finansierad äldre- och handikappomsorg erbjuder en vård av hög kvalitet. För att garantera att man, oavsett var man bor som omsorgstagare och oavsett om omsorgsgivaren är offentlig eller privat, ska vara garanterad en omsorg av hög klass vill vi införa ett nationellt certifieringssystem för bl.a. offentligt finansierad äldre- och handikappomsorg. Detta skulle möjliggöra en nationell likvärdighet och tydligare kvalitetskrav oavsett huvudman, och det skulle skapa en trygghet att äldre- och handikappomsorgen inte får bedrivas utan att den håller tillräcklig kvalitet.

Det är viktigt att arbetet med att bygga upp en välfungerande kvalitetssäkring prioriteras. Vi vill att det ska utvecklas bedömningsteam som består av såväl erfarna praktiker inom området som kvalificerade personer utifrån. Dessa ska regelbundet besöka verksamheterna och genomföra offentliga utfrågningar om kvaliteten i verksamheten.

Ett system för kvalitetssäkring ger möjlighet till systematiskt och kvalitetshöjande erfarenhets- och kunskapsutbyte samtidigt som de politiska beslutsfattarna på olika nivåer får ett underlag för prioriteringar och beslut.

Vi föreslår att ett arbete påbörjas för att på nationell nivå kvalitetssäkra offentligt finansierad äldre- och handikappomsorg.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Ideellt skadestånd, punkt 4 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp) och Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:So539 av Eva-Lena Jansson och Carina Ohlsson (båda s).

Ställningstagande

Om ett brottsoffer som uppbär försörjningsstöd tilldöms ett ideellt skadestånd, medför detta att skadeståndet räknas som inkomst när storleken på försörjningsstödet ska fastställas. En kvinna som misshandlas och våldtas och som sedan tilldöms skadestånd får fortsättningsvis lön, a-kassa respektive sjukersättning utan att detta påverkas av det ideella skadeståndet. Om emellertid kvinnan uppbär försörjningsstöd, kommer detta att minska, och hela skadeståndet beräknas kunna användas för hennes försörjning. Det innebär att det i det närmaste är poänglöst att begära skadestånd för den som löpande uppbär försörjningsstöd. Detta ska jämföras med att utmätning inte kan göras när det gäller ideellt skadestånd. Frågan om ideellt skadestånd ska räknas som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd bör ses över.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Lokala resor, punkt 5 (v)

av Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:So557 av Eva Olofsson och Elina Linna (båda v) och 2008/09:So573 av Amineh Kakabaveh (v).

Ställningstagande

Rätten till ekonomiskt bistånd och skälig levnadsnivå regleras i socialtjänstlagen. Försörjningsstöd (för mat, kläder, fritid, hygien och telefon) betalas ut med samma belopp i hela landet men med olika belopp för olika typer av familjer. Däremot görs det inte någon skillnad mellan den som bor i storstad, småstad eller glesbygd. I riksnormen ingår inte ersättning för lokala resor.

I förarbetena till socialtjänstlagen sägs att nivån på biståndet inte ska vara högre än vad en låginkomsttagare kan kosta på sig. Även tidsandan ska påverka nivån, som hög- och lågkonjunktur och övriga förändringar i samhället. Det kommunala självstyret ger möjligheter att tolka socialtjänstlagen så att det passar lokala förhållanden.

I förarbetena betonas att det är ett kompromisslöst mål att välfärden ska omfatta alla, men så är det inte i dag. Riksnormen är inte tillräcklig. Ett exempel är att riksnormen innehåller en post för lek och fritid men att det inte finns någon motsvarande rättighet att få bistånd till kostnader för resan till bion eller simhallen. Detta missgynnar givetvis alla som bor långt ifrån sådan service. Oavsett om de bor i storstad eller i glesbygd gör detta att de i själva verket inte kan leva på samma skäliga levnadsnivå som de som har nära till service.

Människor som har ekonomiskt bistånd kan enligt socialtjänstlagen få bistånd till skäliga kostnader för arbetsresor, men inte självklart för andra lokala resor.

Jag anser att bistånd till lokala resor med kollektivtrafik, eller där detta inte fungerar, med bil, ska garanteras i riksnormen för både ungdomar och vuxna – detta för att man ska kunna ta del av service, kultur och fritidsaktiviteter i både offentlig och kommersiell regi. Särskilt viktigt är detta sett ur ett barnperspektiv. Barn behöver ofta ha en vuxen med sig för att det ska bli av att delta i olika aktiviteter. En sådan förändring skulle gynna alla som bor i samhällen eller stadsdelar med begränsad service oavsett om de lever i storstad eller i glesbygd.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Den sociala barn- och ungdomsvården, punkt 7 (s, v)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s) och Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 2 och 6 samt

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 20 och avslår motionerna

2007/08:So402 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1, 2 och 6–8,

2007/08:So433 av Luciano Astudillo (s),

2007/08:So446 av Agneta Berliner (fp),

2008/09:Ju282 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda m),

2008/09:So251 av Helena Bouveng och Mats Gerdau (båda m),

2008/09:So346 av Marie Nordén m.fl. (s) och

2008/09:So391 av Solveig Hellquist m.fl. (fp).

Ställningstagande

Samverkan mellan den sociala barn- och ungdomsvården och socialtjänsten och psykiatrin behöver utvecklas. Ett förslag till nationell handlingsplan för att förstärka och utveckla den sociala barn- och ungdomsvården överlämnades hösten 2005 från den parlamentariska sociala barn- och ungdomsvårdskommittén (SOU 2005:81). Regeringen har lagt fram en del av de enskilda förslag som fanns i utredningen, men det behöver tas ytterligare initiativ och ett samlat grepp för att utveckla den sociala barn- och ungdomsvården. Vi är beredda att förutsättningslöst diskutera ytterligare åtgärder för att förbättra den sociala barn- och ungdomsvården, både vad gäller krav på verksamheten och tillsyn av att gällande regler följs. En viktig punkt är att säkerställa att alla barn i den sociala barn- och ungdomsvården har tillgång till den vård och behandling som de behöver, t.ex. barn- och ungdomspsykiatri. Dessutom anser vi att alla ungdomar ska få en individuell bedömning och, om det behövs, en behandlingsplan mot psykisk ohälsa.

För att ge ett mer heltäckande stöd till föräldrar, barn och ungdomar med behov av särskilda insatser krävs en förbättrad samverkan mellan samhällets olika aktörer. Varje kommun ska tvingas upprätta handlingsplaner för familjer med extra behov och bör se till att formella samverkansavtal tecknas mellan barnomsorg, skola eller förskola, socialtjänst, polis och hälso- och sjukvården. Lämpliga aktörer ska vid behov kopplas in och koordinera insatser så snart ett problem har identifierats. Samverkansavtal mellan olika offentliga aktörer bör också inkludera en gemensam insatsplan för den enskilde för att säkerställa att de hjälp- och stödinsatser som krävs verkligen planeras och genomförs, och dokumentation ska upprättas i samförstånd med den unga personen det gäller. Oavsett vart man vänder sig för att få hjälp och stöd ska den första kontaktpunkten vara dörren in i systemet.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Den sociala barn- och ungdomsvården, punkt 7 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s) yrkande 20 och avslår motionerna

2007/08:So402 av Solveig Hellquist (fp) yrkandena 1, 2 och 6–8,

2007/08:So433 av Luciano Astudillo (s),

2007/08:So446 av Agneta Berliner (fp),

2008/09:Ju282 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda m),
2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s) yrkandena 2 och 6,
2008/09:So251 av Helena Bouveng och Mats Gerdau (båda m),
2008/09:So346 av Marie Nordén m.fl. (s) och
2008/09:So391 av Solveig Hellquist m.fl. (fp).

Ställningstagande

Samverkan mellan den sociala barn- och ungdomsvården och socialtjänsten och psykiatrin behöver utvecklas. Ett förslag till nationell handlingsplan för att förstärka och utveckla den sociala barn- och ungdomsvården överlämnades hösten 2005 från den parlamentariska sociala barn- och ungdomsvårdskommittén (SOU 2005:81). Regeringen har lagt fram en del av de enskilda förslag som fanns i utredningen, men det behöver tas ytterligare initiativ och ett samlat grepp för att utveckla den sociala barn- och ungdomsvården. Jag är beredd att förutsättningslöst diskutera ytterligare åtgärder för att förbättra den sociala barn- och ungdomsvården både vad gäller krav på verksamheten och tillsyn av att gällande regler följs. En viktig punkt är att säkerställa att alla barn i den sociala barn- och ungdomsvården har tillgång till den vård och behandling som de behöver, t.ex. barn- och ungdomspsykiatri. Dessutom anser jag att alla ungdomar ska få en individuell bedömning och, om det behövs, en behandlingsplan mot psykisk ohälsa.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Sis-placering och eftervård, punkt 12 (s)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s) och Catharina Bråkenhielm (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:So545 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (s) och
avslår motion

2008/09:So209 av Helena Bouveng (m).

Ställningstagande

Statens institutionsstyrelse (Sis) bedriver vård och behandling av ungdomar och vuxna missbrukare. Dess verksamhet finansieras av statsanslag och av de vårdavgifter som kommunerna betalar. Under de senaste två åren har det avsatts medel för att i ett projekt utveckla och pröva en för-

stärkt vårdkedja inom ungdomsvården, Motverka våld och gäng (MVG). Syftet har även varit att minska återfall i brott. I uppdraget ingick även att kommunerna fick 40 % rabatt vid placering i en Sis-institution. Sammanlagt har 15 kommuner deltagit.

Det har under tiden utvecklats ett bra samarbete mellan kommunerna och Sis olika institutioner samtidigt som vistelsetiderna på institutionerna har kortats. Nu upphör emellertid de avsatta medlen, och därmed försvinner rabatten för kommunerna. Man kan befara att kostnaderna vid placeringar kommer att stiga kraftigt, och även om mycket sker i öppen vård kan det ändå vara svårt att ibland undvika en placering vid institution. För att avslutandet av projektet inte ska bli ett hinder för att den enskilde ska få bästa tänkbara stöd och vård är det viktigt att noggrant följa kostnadsutvecklingen eftersom kostnaden inte får bli ett hinder för placering.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Statistik om föräldrar som är föremål för utmätning, punkt 13 (v)

av Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:C390 av Egon Frid m.fl. (v) yrkande 15.

Ställningstagande

Jag anser att det är av stor vikt att bekämpa barnfattigdomen eftersom barn som växer upp i utanförskap riskerar att få en betydligt sämre start i livet än andra barn. I dag saknas statistik om hur många barn som växer upp i fattigdom till följd av att föräldrarna är föremål för utmätning. Det är en kunskap som behövs för att man ska kunna vidta åtgärder. Regeringen bör därför se till att det tas fram statistik som visar hur många barn som lever med föräldrar som är föremål för utmätning.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9. Behandling och uppföljning m.m., punkt 17 (s)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s) och Catharina Bråkenhielm (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2007/08:So366 av Raimo Pärssinen (s),

2007/08:So503 av Hannah Bergstedt (s) och

2008/09:So449 av Raimo Pärssinen (s) samt
avslår motionerna

2007/08:So242 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 4,

2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd) yrkande 3,

2007/08:So564 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s) och

2008/09:So450 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Socialtjänstlagens mål för samhällets socialtjänst ska vara vägledande för all vård som syftar till att hjälpa människor att komma ifrån missbruk av alkohol, narkotika eller lösningsmedel, och det är den kommunala socialnämnden som ansvarar för att rätt stöd och vård ges.

När ett omhändertagande har gjorts, vårdbehovet klarlagts och vårdplanen har arbetats fram är socialnämndernas handläggare skyldiga att göra uppföljningar. Uppföljningsansvaret omfattar både vårdtiden och tiden efter avslutad vård, och kontinuerliga träffar är viktiga för att handläggaren omgående ska kunna göra justeringar om vårdbehovet förändras.

I dag finns dock brister i uppföljningsansvaret. Många som har gått igenom vårdprogram har inte haft återkommande kontakter med berörd socialnämnd. Främst handlar det om träffar efter vårdprogrammets slut. Tyvärr har konsekvensen i vissa fall blivit återfall. Därmed har de goda intentionerna om att hjälpa människor misslyckats och kommunens kostnader ökat. Därför är det angeläget att genomföra en översyn och en åtstramning av socialnämndernas ansvar för uppföljning.

En maka eller make eller barn till en aktiv missbrukare är medberoende och ställer upp och skyddar missbrukaren så att denne kan missbruka i fred. Under en medberoendes fasad av kontrollerat beteende döljs nedstämdhet, oro och depression som ibland lagrats under många år av förnekelse. Där finns även stöd till barnen och skydd åt hela familjen från insyn av grannar, vänner, chefer och socialarbetare. Sådan långvarig psykisk press kan leda till psykiska och psykosomatiska besvär.

Om och när den beroende får hjälp tar samhället för givet att den medberoendes problem är lösta. Det saknas riktlinjer och bestämmelser som ger de medberoende rätt att få hjälp och stöd, och de glöms ofta bort efter samhällets insats för missbrukaren. Det borde vara en självklar del i varje verksamhet som bedriver behandling för missbruk att även inkludera de medberoende i sitt arbete och ge dem hjälp och stöd. Detta skulle underlätta både för den som blivit drogfri och för dennes anhöriga.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10. Behandling och uppföljning m.m., punkt 17 (v)

av Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2007/08:So242 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 4 och avslår motionerna

2007/08:So366 av Raimo Pärssinen (s),

2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd) yrkande 3,

2007/08:So503 av Hannah Bergstedt (s),

2007/08:So564 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s),

2008/09:So449 av Raimo Pärssinen (s) och

2008/09:So450 av Désirée Pethrus Engström (kd) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det finns brister i tillgängligheten till behandling av alkoholmissbruk. Både ur missbrukarens perspektiv och ur ett rent samhällsekonomiskt perspektiv är detta naturligtvis djupt olyckligt. Den bristande tillgängligheten beror delvis på resursbrist, men ofta är det även fråga om bristande samarbete mellan de olika huvudmännen som har ansvar för vården av människor med missbruksproblem. Kommunernas socialtjänst ansvarar för den långsiktiga rehabiliteringen, medan landstinget har ansvar för avgiftning, läkemedelsbehandlingar och psykiatri.

Jag vill därför införa en vård- och behandlingsgaranti som ger alla människor med alkoholmissbruk som söker hjälp en uttrycklig rätt till en påbörjad vårdplanering och eventuell avgiftning inom sju dagar. Detta skulle innebära att garantin är bindande både för landstingens beroendevård och för den kommunala socialtjänsten. Målet bör vara att åtgärder vidtas omedelbart. En utredare bör få i uppdrag att närmare se över vilka gränsdragningar och lagändringar som är nödvändiga. Garantin ska gälla för alla som vistas permanent eller tillfälligt i en kommun. Kommunerna

ska självklart ges medel till att finansiera detta genom ökade anslag till kommunsektorn. Den utredning som jag föreslår bör även se över nivån för detta.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11. Dopning, punkt 18 (s, v, mp)

av Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Catharina Bråkenhielm (s), Thomas Nihlén (mp) och Eva Olofsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2008/09:So533 av Lars Lilja och Britta Rådström (båda s) yrkande 5.

Ställningstagande

Riksdagen har antagit elva mål för folkhälsan, och det elfte målet innebär ett samhälle fritt från dopning. Dopning för ofta tankarna till elitidrott, men sannolikt är det så att dopning är ett långt större problem utanför idrotten. I vissa län bedriver distriktsidrottsförbundet tillsammans med t.ex landstinget, polisen, tullen, berörda kommuner och gymen samarbetsprojekt för att motverka användandet av dopningsmedel. Problemen och riskerna med missbruk av dopningsmedel är underskattade och väl att jämföra med narkotikaproblematiken. För personer som är beroende av narkotika finns i dag vedertagna behandlingsmetoder. Där har Socialstyrelsen ett ansvar att ta fram riktlinjer och utveckla missbrukarvården. En person som vill ha hjälp med att komma ur sitt missbruk av dopningspreparat har däremot ytterst små chanser att få vård. Kunskapen inom primärvården och även inom missbrukarvården är bristfällig. Dopningsjouren gör ett bra arbete, men deras uppdrag är i första hand information och kunskapsinsamling. Maria Beroendecentrum i Stockholm har några få platser på en försöksmottagning. Dessutom finns en liten enhet i Örebro och en i Göteborg som arbetar med en helhetssyn på dopningsproblematiken. Vi anser att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer för vård av personer som missbrukar dopningspreparat.

Vad vi nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12. Missbrukande kvinnor, punkt 20 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:So515 av Mats Pertoft och Mehmet Kaplan (båda mp).

Ställningstagande

Situationen för kvinnor med missbruksproblem blir allt svårare i Sverige. Konsumtionen av droger, alkohol och narkotika ökar alltmer för kvinnornas del. Med detta följer att beroendet och i sin tur de sociala problemen ökar. Kvinnor erbjuds i dag för det mesta samma vård som män. Kvinnor har emellertid en helt egen problematik. De är extra utsatta eftersom de rent fysiskt har lägre toleransnivå för droger och också genom att de ofta har en väl invand offerroll genom att vara offer för misshandel och sexuella övergrepp begångna av män.

I dag erbjuds i allt större omfattning öppenvård för missbrukare från hemkommunernas sida. Detta innebär att kvinnor bor kvar i sin miljö med sina roller, med skuld- och skamkänslor och med bördan av att vara både en misslyckad mamma och missbrukare. Nära kvinnan finns även ofta män som vill fortsätta att förtrycka för att behålla makten, och detta gör det än svårare för kvinnorna att resa sig. Kvinnor behöver i högre utsträckning heldygnsvård för att helt byta miljö och få stöd i att finna självrespekt och ändrade vanor. Ofta finns det barn med i bilden, och dessa är i stort behov av en förändring för att orka växa upp.

Jag anser därför att regeringen ska ta initiativ till att utveckla speciella missbruksprogram för kvinnor.

Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Kvalitetssäkring, punkt 2 (v)

Eva Olofsson (v) anför:

Vänsterpartiet har under lång tid drivit frågor som syftat till att utveckla kvaliteten inom äldreomsorgen, stärka äldres rättssäkerhet, utveckla stödet till anhöriga och ge ökade möjligheter för personal inom äldreomsorgen att utvecklas inom yrket. Det är och har varit ett målmedvetet och långsiktigt arbete som bl.a. ledde fram till att Vänsterpartiet under förra mandatperioden kunde driva igenom viktiga kvalitetsfrågor i den nationella handlingsplanen för äldreomsorgen.

Vänsterpartiet anser att offentligt finansierade välfärdsverksamheter som äldreomsorg, handikappomsorg och hälso- och sjukvård i huvudsak ska drivas av offentliga utförare. Vi motsätter oss konkurrensutsättning och privata vinstintressen inom dessa områden och är djupt oroliga över den utveckling som sker. Vi vill skapa möjligheter att ersätta lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU) med regler och system som bygger på avtal med tydliga krav från politiken och som har en öppen beslutsstruktur där alla aktörer har möjlighet att vara med och bedriva offentligt finansierad verksamhet på likvärdiga villkor. Det behövs alternativ till LOU, och det menar vi att lagen (2008:962) om valfrihet (LOV) inte är.

Kvalitet handlar om tillgänglighet, bemötande, professionalism och att verksamheter bedrivs i enlighet med bästa möjliga kunskap, där den viktigaste kvalitetsfaktorn är personalen. Vänsterpartiet har därför föreslagit ett långsiktigt äldreomsorgslyft under tio år där medlen ska användas för den redan anställda personalen till fortsatt verksamhetsnära kvalitetsutveckling, grundläggande yrkesutbildning för dem som saknar detta och kvalificerad påbyggnadsutbildning inom angelägna områden. Självklart ska validering användas så att all den kunskap äldreomsorgens personal har tillgodoräknas dem. Lärande på arbetsplatsen ska utvecklas och erfarenheterna spridas därifrån.

Jag har övervägt att reservera mig men finner inte i dag tillräckliga skäl för det. Jag kommer dock att fortsätta att följa frågan och förbehåller mig rätten att få återkomma.

2. Åtgärder mot tvångsäktenskap, punkt 11 (v)

Eva Olofsson (v) anför:

Sedan Sverige antagit och implementerat FN:s barnkonvention i lagstiftningen ska konventionens barnperspektiv alltid stå i centrum och beaktas i alla beslut som tas på alla nivåer i samhället och inom familjen. Barnperspektivet är införlivat i socialtjänstlagen (2001:453) och i skolans värde-

grund som vilar på ett fundament av demokrati, mänskliga rättigheter och allas lika värde. Barns rättighet att själva bilda sin identitet fri från tvång och kränkningar bör vara given.

Jag vet emellertid att det förekommer att föräldrar och andra vuxna inom familj och släkt, trots att barn mellan 7 och 16 år har skolplikt, tar ett barn till det gamla hemlandet även om barnet är omhändertaget enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). När barnet kommer till det gamla hemlandet tar man ofta ifrån det dess identitetshandlingar och pass. Därefter får barnet varken gå i skola eller ha någon annan sysselsättning. När sedan barnet kommer tillbaka till Sverige efter att ha blivit myndigt har det svårt att anpassa sig som en jämställd individ som kan komma vidare i livet i Sverige.

Det förekommer också att flickor och pojkar av olika skäl blir gifta mot sin vilja. Många av dem går med på att lovas bort för äktenskap eller att gifta sig eftersom de inte ser någon annan lösning, är rädda eller inte vill mista sin familj.

Lösningen på dessa problem skulle kunna vara att det görs straffbart för vårdnadshavare att föra sina barn till ett annat land, att polisen får befogenhet att, på samma sätt som beträffande efterlysta, kunna upptäcka när barn som är omhändertagna enligt LVU lämnar landet och slutligen att göra det möjligt att tvångsomhänderta ett barn enligt LVU vid misstanke om att tvångsäktenskap planeras eller har ingåtts.

Jag har övervägt att reservera mig, men inte i dagsläget funnit tillräckliga skäl för det. Jag kommer dock att följa frågorna noga och förbehåller mig rätten att återkomma framöver.

3. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling, punkt 22 (s)

Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s) och Catharina Bråkenhielm (s) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsyrkanden som tagits upp i bilaga 2. Vi vill hänvisa till tidigare ställningstaganden av företrädarna för Socialdemokraterna i motsvarande frågor i betänkandena 2006/07:SoU7 Socialtjänst och 2007/08:SoU14 Barnpolitiken och dess inriktning. Vi vidhåller de synpunkter som framförts i det sammanhanget men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

4. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling, punkt 22 (v)

Eva Olofsson (v) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsyrkanden som tagits upp i bilaga 2. Jag vill hänvisa till tidigare ställningstaganden av företrädarna för Vänsterpartiet i motsvarande frågor i betänkandena 2006/07:SoU5 Alkoholfrågor, 2006/07:SoU7 Socialtjänstfrågor och 2007/08:

SoU14 Barnpolitiken och dess inriktning. Jag vidhåller de synpunkter som framförts i det sammanhanget men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

5. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling, punkt 22 (mp)

Thomas Nihlén (mp) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsyrkanden som tagits upp i bilaga 2. Jag vill hänvisa till tidigare ställningstaganden av företrädarna för Miljöpartiet i motsvarande frågor i betänkandena 2006/07:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg m.m., 2006/07:SoU7 Socialtjänstfrågor och 2006/07:SoU8 Hälso- och sjukvårdsfrågor. Jag vidhåller de synpunkter som framförts i det sammanhanget men avstår från att i förekommande fall på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:C202 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur socialtjänstens utredningar i mål om vårdnad, boende och umgänge ska kunna kvalitetssäkras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur länsstyrelsens tillsynsverksamhet över socialtjänstens hantering av ärenden om vårdnad, boende och umgänge kan förbättras.

2007/08:So242 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas en vård- och behandlingssgaranti som ger alla personer med alkoholmissbruk rätt till en påbörjad vårdplanering och avgiftning inom sju dagar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur kommunerna ska kunna åläggas att tillhandahålla öppna alkoholordgivningar, motsvarande vad som i dag gäller för familjerådgivning genom en ändring av socialtjänstlagen.

2007/08:So260 av Christina Oskarsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att erbjuda fler alkoholister vård i form av självhjälpsprogram.

2007/08:So261 av Hillevi Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om metadon- och Subutexbehandling för heroinmissbrukare.

2007/08:So266 av Jan-Olof Larsson och Hans Hoff (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring av socialtjänstlagen som möjliggör för kommuner som utför hemtjänstinsatser för personer som är hemmahörande i annan kommun att få ersättning från hemkommunen.

2007/08:So288 av Isabella Jernbeck (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hemtjänst för sommarboende.

2007/08:So294 av Helena Leander m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personal inom socialtjänsten, Försäkringskassan och andra institutioner utbildas och fortbildas för att höja sin HBT-kompetens.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att HBT-kompetens bör finnas på alla brottsofferjourer.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fler särskilda brottsofferjourer för HBT-personer inrättas.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en kompetenshöjning på HBT-området bör ske bland personalen på Försäkringskassan, på landets mödravårdscentraler och i förskolan.

2007/08:So310 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hemkommunen ska betala hemtjänsten för sommargäster som vistas i andra kommuner.

2007/08:So366 av Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över och strama upp uppföljningsansvaret.

2007/08:So383 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att se över vilka förändringar som är nödvändiga för att säkra att socialtjänstlagen inte vantolkas och att arbetssökande i behov av försörjningsstöd inte behandlas kränkande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en modell för socioekonomiska bokslut i kommunerna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Institutet för utveckling av metoder i socialt arbete (som är en del av Socialstyrelsen) i uppdrag att utveckla metoder för att stödja tonårsflickor i krissituationer.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Institutet för metodutveckling inom socialtjänsten bör ges i uppdrag att prioritera utvecklingen av metoder för att integrera barnkonventionen i handläggandet av ekonomiskt bistånd.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagändring för att säkerställa att barnbidraget inte ska ingå i beräkningsunderlaget för socialbidrag.

2007/08:So386 av Mikael Oscarsson (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommuners skyldighet att erbjuda stödsamtal för barn och ungdomar vars föräldrar missbrukar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändringar av LVM så att tvångsvård av gravida kvinnor kan ske för att förebygga fosterskador.

2007/08:So388 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre samverkansregler mellan socialtjänsten och Försäkringskassan.

2007/08:So392 av Irene Oskarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den ideella sektorns arbete när det gäller barn och ungdomar som farit illa under fosterhems- eller familjehemsplaceringar.

2007/08:So398 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gravida kvinnor som använder alkohol och droger i sådan omfattning att det föreligger stor risk att barnet skadas av missbruket ska kunna omhändertas för tvångsvård i de fall kvinnorna motsätter sig vård på frivillig basis.

2007/08:So402 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnperspektivet och barnkompetens måste få ett ökat fokus inom socialtjänsten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna bör uppmuntras att anställa fler fältarbetare inom socialtjänsten som snabbt kan vara på plats vid akuta situationer och i utsatta miljöer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsa på ett familjestöd som bedrivs skilt från övrig socialtjänst för att underlätta för föräldrar att söka råd och stöd.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en möjlighet till kontakttimmar – som kan beviljas av socialtjänsten – införs för föräldrar som har ett barn som är stökigt eller på andra sätt inte mår bra i skolmiljön.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att formerna för hur ett vård-av-barn-system kan utformas bör utredas närmare.

2007/08:So403 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en fungerande uppsökande verksamhet bland missbrukare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialtjänstens och andra aktörers ansvar vad gäller uppsökande verksamhet ska understrykas i lagstiftningen.

2007/08:So433 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utse en fosterbarnssamordnare i syfte att förbättra villkoren för dagens fosterbarn.

2007/08:So446 av Agneta Berliner (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om auktorisation av den konsulentstödda familjevården.

2007/08:So451 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av kostnader angående hemtjänstbehov för fritidsboende.

2007/08:So454 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten för socialtjänsten att överta bostadsbidrag.

2007/08:So503 av Hannah Bergstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att inkludera hjälp och stöd till medberoende i behandling av människor i missbruk.

2007/08:So515 av Mats Pertoft och Mehmet Kaplan (båda mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa kunskap och forskning kring missbrukande kvinnors situation.

2007/08:So564 av Helene Petersson i Stockaryd m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av gedigna insatser till barn och ungdomar som lever i missbrukarfamiljer.

2007/08:So580 av Nikos Papadopoulos och Börje Vestlund (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att reformera socialtjänstlagen för barnens skull.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:Fi291 av Mona Sahlin m.fl. (s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nationell kvalitetssäkring av omsorgsverksamhet.

2008/09:Ju282 av Mats Gerdau och Helena Bouveng (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör låta utreda hur socialtjänstens insatser för ungdomar på glid ska kunna kompletteras med övervakat utgångsförbud.

2008/09:Ju379 av Mona Sahlin m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna ska utveckla metoder för att identifiera barn med problem tidigt samt utveckla utvärderingsinstrument.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lagstadgade samverkansavtal.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldrastödsprogram i samtliga Sveriges kommuner.

2008/09:C390 av Egon Frid m.fl. (v):

15. Riksdagen begär att regeringen ger KFM i uppgift att i sin statistik alltid redovisa antalet barn som lever med föräldrar som är föremål för utmätning.

2008/09:C458 av Amineh Kakabaveh (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ungdomar ska omhändertaras enligt LVU vid misstanke om tvångsåktenskap.

2008/09:So201 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om trygghetsvillkor för familjehem.

2008/09:So209 av Helena Bouveng (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta Sis-institutioner hålla i eftervården av unga kriminella.

2008/09:So227 av Barbro Westerholm (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om en etisk plattform och riktlinjer för prioriteringar i den kommunala omsorgen.

2008/09:So251 av Helena Bouveng och Mats Gerdau (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av stödboenden för ungdomar.

2008/09:So259 av Göran Persson i Simrishamn och Kerstin Engle (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en redovisning av översynen av fritidsboendes hemtjänstbehov.

2008/09:So278 av Sonia Karlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ensamstående föräldrars situation.

2008/09:So282 av Jennie Nilsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer.

2008/09:So292 av Kerstin Engle (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av föräldrautbildning.

2008/09:So346 av Marie Nordén m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn för att tillförsäkra alla barn goda levnadsvillkor och en trygg uppväxtmiljö.

2008/09:So357 av Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnets rätt till en egen kontakt med socialtjänsten utan vårdnadshavarens kännedom.

2008/09:So390 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vara pådrivande och utreda möjligheterna att stimulera kommuner och landsting att anordna föräldrautbildningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att särskilt uppmärksamma ensamstående föräldrars situation.

2008/09:So391 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lägsta åldersgräns för socialsekreterare som handlägger barnärenden inom socialtjänsten.

2008/09:So392 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska löna sig att arbeta även för dem som är beroende av försörjningsstöd.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda alternativ till försörjningsstöd i familjer som ej kan leva på sin lön.

2008/09:So393 av Solveig Hellquist och Maria Lundqvist-Brömster (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur en fungerande rådgivningsverksamhet kan genomföras i kommunerna vid separationer och i ärenden som rör vårdnad, boende och umgänge.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utse en myndighet som får ett samordningsansvar för rådgivningen.

2008/09:So394 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att göra en förnyad uppföljning av hur växelvis boende påverkar berörda barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att särskilt följa upp hur växelvis boende fungerar för barnen då beslutet fattats mot en förälders vilja.

2008/09:So397 av Solveig Hellquist m.fl. (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gravida kvinnor som använder alkohol och droger i sådan omfattning att det föreligger stor risk att barnet skadas av missbruket ska kunna omhändertas för tvångsvård i de fall kvinnorna motsätter sig vård på frivillig basis.

2008/09:So400 av Maria Lundqvist-Brömster och Solveig Hellquist (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa legitimation för socionomer.

2008/09:So430 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att om behov finns låta bostadsbidraget övertas av socialtjänsten.

2008/09:So434 av Åsa Lindestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om föräldrautbildning för alla nyblivna föräldrar.

2008/09:So437 av Else-Marie Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera uppbyggnaden av familjecentraler.

2008/09:So449 av Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över och strama upp uppföljningsansvaret för kommunernas socialnämnder.

2008/09:So450 av Désirée Pethrus Engström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla kommuner ska erbjuda särskilda stödgrupper för barn till missbrukare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialtjänst, skola, sjukvård, missbruksvård och polis gemensamt ska samarbeta så att alla barn till kända missbrukare erbjuds plats i stödgrupp.

2008/09:So463 av LiseLotte Olsson m.fl. (v):

5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i lagstiftningen enligt vad som anförs i motionen om att Barnombudsmannen bör få befogenhet att granska och uttala sig om huruvida principen om barnets bästa tillgodosätts i enskilda ärenden och beslut om vårdnad, boende och umgänge.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur socialtjänstens utredningar i mål om vårdnad, boende och umgänge ska kunna kvalitetssäkras.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur länsstyrelsens tillsynsverksamhet över socialtjänstens hantering av ärenden om vårdnad, boende och umgänge kan förbättras.

2008/09:So501 av Margareta Persson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning av hur samhällets stöd till ensamstående föräldrar kan förbättras.

2008/09:So506 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för prioriteringar i den kommunala sektorn i likhet med den prioriteringsutredning (SOU 1995:5) som gjordes utifrån landstingens arbete.

2008/09:So512 av Irene Oskarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den ideella sektorns arbete när det gäller barn och ungdomar som farit illa under fosterhems- och familjehemsplaceringar.

2008/09:So527 av Matilda Ernkrans m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en bred satsning på jämställda föräldrasamtal i föräldrautbildningen.

2008/09:So533 av Lars Lilja och Britta Rådström (båda s):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utarbeta riktlinjer för vård av personer som missbrukar dopningspreparat.

2008/09:So539 av Eva-Lena Jansson och Carina Ohlsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ideellt skadestånd.

2008/09:So540 av Ewa Thalén Finné och Inge Garstedt (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att möjligheten till offentligt biträde bör undersökas.

2008/09:So545 av Rose-Marie Carlsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om placering på Sis-institutioner.

2008/09:So555 av Amineh Kakabaveh m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen ska göra en översyn av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) i enlighet med vad som anförs i motionen.

2008/09:So557 av Eva Olofsson och Elina Linna (båda v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lokala resor bör ingå i normen för försörjningsstöd.

2008/09:So567 av Margareta Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av socialtjänstlagen.

2008/09:So573 av Amineh Kakabaveh (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lokala resor med SL bör ingå i normen för försörjningsstöd.

2008/09:So575 av Ylva Johansson m.fl. (s):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den sociala barn- och ungdomsvården.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 22

Motion	Motionärer	Yrkanden
22. Socialtjänstfrågor - förenklad behandling		
2007/08:C202	Lars Ohly m.fl. (v)	6 och 7
2007/08:So242	Lars Ohly m.fl. (v)	5
2007/08:So260	Christina Oskarsson (s)	
2007/08:So261	Hillevi Larsson (s)	
2007/08:So294	Helena Leander m.fl. (mp)	9, 12, 13 och 19
2007/08:So383	Lars Ohly m.fl. (v)	1, 2 och 7–9
2007/08:So454	Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s)	
2008/09:So278	Sonia Karlsson m.fl. (s)	
2008/09:So282	Jennie Nilsson (s)	
2008/09:So357	Maria Lundqvist-Brömster m.fl. (fp)	
2008/09:So400	Maria Lundqvist-Brömster och Solveig Hellquist (båda fp)	
2008/09:So430	Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s)	
2008/09:So437	Else-Marie Lindgren (kd)	
2008/09:So463	LiseLotte Olsson m.fl. (v)	5, 9 och 10
2008/09:So501	Margareta Persson m.fl. (s)	